

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ENOTNI EVROPSKI PATENT – IZZIVI ZA PRIHODNOST

Ljubljana, september 2016

KATJA BAJEC

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Katja Bajec, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Enotni evropski patent – izzivi za prihodnost, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. Mitjo Kovačem,

IZJAVLJAM,

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 23.9.2016

Podpis študentke:

KAZALO

UVOD	1
1 INTELEKTUALNA LASTNINA	5
1.1 Splošne značilnosti intelektualne lastnine	5
1.2 Patent	7
2 PRAVO INTELEKTUALNE LASTNINE, PRAVO INDUSTRIJSKE LASTNINE IN PATENTNO PRAVO.....	10
3 ZAKONODAJA S PODROČJA INTELEKTUALNE LASTNINE	13
3.1 Pariška konvencija	13
3.2 Strasbourška konvencija	14
3.3 Pogodba o sodelovanju na področju patentov in Mednarodna patentna prijava	14
3.4 Evropska patentna konvencija in Evropska patentna prijava	15
3.5 Sveženj predpisov Evropske unije, ki ureja Evropski patent z enotnim učinkom	16
3.6 Zakonodaja v Sloveniji.....	16
3.7 Načini pridobitve patenta v Evropi - njihove prednosti in pomanjkljivosti	17
4 EVROPSKI PATENT Z ENOTNIM UČINKOM.....	19
4.1 Zgodovinski razvoj	19
4.2 Izzivi sprejemanja Evropskega patenta z enotnim učinkom	20
4.3 Pravna podlaga za Evropski patent z enotnim učinkom.....	22
4.4 Sodno varstvo	23
4.4.1 Prvostopenjsko in drugostopenjsko sodišče	23
4.4.2 Center za arbitražo in mediacijo v Ljubljani in Lizboni.....	24
4.4.3 Pridobitev izvršljivega naslova.....	24
4.5 Unitarnost Evropskega patenta z enotnim učinkom	25
5 UČINKI EVROPSKEGA PATENTA Z ENOTNIM UČINKOM.....	26
5.1 Učinki na Slovenijo	26
5.2 Učinki na druge države članice Evropske unije	27
5.3 Učinki na izumitelje in inovatorje	28
5.4 Učinki na podjetja.....	28
5.5 Učinki na nacionalne urade za intelektualno lastnino	29
5.6 Učinki na prevajalce, prevajalske agencije, patentne odvetnike in pravnike	30
6 IZZIVI ZA PRIHODNOST EVROPSKEGA PATENTA Z ENOTNIM UČINKOM.....	30
6.1 Vpliv stroškov na patentno obnašanje	31
6.2 Izziv glede vzporednosti postopkov pred sodišči različnih držav članic Evropske unije	31
6.3 Izziv celostnega obravnavanja vseh treh sporazumov v okviru patentnega svežnja 2012	32
6.4 Zagotavljanje popolne enotnosti sistema Evropskega patenta z enotnim učinkom ..	32
6.5 Stroški sporov in sodišč.....	33
6.6 Izjemno povečanje števila patentov.....	35

7 SKLEP.....	35
LITERATURA IN VIRI.....	38
PRILOGE	

UVOD

Po tridesetletnem obdobju pogajanj na področju uvedbe enotnega patentnega varstva v Evropski uniji je Evropska unija leta 2012 s sprejetjem svežnja treh dokumentov naredila pomemben korak na področju zaščite pravic intelektualne lastnine. Z doseženim dogovorom o sedežu sodišča, ki bo odločalo v sporih, ki izhajajo iz kršenja tega instituta, je bila odstranjena še zadnja ovira za uvedbo enotnega evropskega patenta, ki je tako postal pomemben institut enotnega urejanja zaščite pravic na celotnem območju Evropske unije.

Pri prebiranju literature je zaslediti razhajanje pri izrazoslovju in izzive z ustreznim poimenovanjem instituta enotnega patenta, ki bi veljal na področju držav članic Evropske unije. Od leta 2012 sprejetega zgoraj omenjenega svežnja treh dokumentov se v slovenski literaturi povečini uporabljata izraza Evropski patent z enotnim učinkom in Evropski patent z unitarnim učinkom (problematika je natančneje raziskana v poglavju o izzivih sprejemanja tega instituta), zato sta v tem diplomskem delu uporabljena ta dva izraza.

Inovativnost postaja največja prednost pred konkurenco in le inovativna podjetja lahko uspešno tekmujejo na mednarodnem trgu. Da bi inovatorjem zagotovili ustrezne razmere, kjer bi za razkritje podatkov o svojih inovacijah pridobili ustrezno ceno na trgu, s katero bi lahko pokrili stroške investicij v raziskave in za razvoj inovacij, hkrati pa konkurentom omejili pravice v zvezi s to inovacijo, je potrebno zagotoviti sistem učinkovite pravne zaščite. Gospodarstvo Evropske unije si prizadeva za konkurenčnost v primerjavi z ameriškim gospodarstvom in v primerjavi z močnimi, hitro rastočimi azijskimi gospodarstvi, zato je področje ustrezne ureditve patentne zaščite, ki bo poenotila, skrajšala in pocenila postopke v Evropski uniji, še toliko bolj pomembno. Kljub temu, da Evropski patent z enotnim učinkom prinaša mnogo prednosti (predvsem na področju zmanjšanja stroškov in poenostavitve postopkov za pridobitev patenta), pa odpira mnoga vprašanja in postavlja nove izzive na področju patentnega varstva v evropskem prostoru.

Evropski patent z enotnim učinkom mora nuditi ustrezno in predvsem učinkovito pravno zaščito, saj le tako ustvarjamo institucionalno okolje, ki bo spodbujalo inovativnost kot gonilo gospodarskega napredka. Na tem področju ima enotni patent za področje celotne Evropske unije nekaj pomembnih prednosti pred ostalimi možnimi načini pridobitve patenta, ki se kažejo v nižjih stroških in preprostejšem postopku v fazi pridobivanja patenta, predvsem na račun nižjih stroškov postopka in stroškov prevodov v vse nacionalne jezike držav članic Evropske unije, ki so v preteklosti predstavljali zelo velik strošek v procesu pridobivanja patenta. Vendar pa ta patent prinaša tudi nekaj negativnih učinkov. Že dolgoletna prizadevanja za njegovo uvedbo pokažejo težave glede zagotavljanja enotnosti znotraj Evropske unije, saj je pri uvajanju enotnega sistema težko zadovoljiti vse individualne interese držav članic. Z njegovo uvedbo bo postal sistem patentne zaščite v Evropski uniji še bolj kompleksen. Kritiki navajajo tudi druge pomanjkljivosti, vendar pa

je uvedba enotnega patenta, ki bo veljal na področju celotne Evropske unije izjemno pomembna, če želimo v korak z velikimi svetovnimi gospodarstvi. Države članice Evropske unije bodo sicer morale sklepati kompromise in se odpovedati določenim pristojnostim, vendar pa bodo s sodelovanjem na področju patentov in ostalih pravic intelektualne lastnine zagotovo dvignile mednarodno konkurenčnost Evropske unije na višji nivo.

Tematika inovativnosti in zaščite izumov je aktualna, saj so patenti sadovi intelektualnega delovanja, raziskovanja, ustvarjanj, pa tudi edina možnost izhoda ali obstoja podjetnikov in podjetij na trgu. Potrebni so za napredek, rast, nove razsežnosti. So pomembni spremljevalec na poti k odličnosti in vrhunskosti, saj zagotavljajo, da se z novimi zaščitnimi izumi povzpnejo nad povprečje. Za pot k odličnosti gospodarstva je torej potrebna inovativnost, ki hodi v korak s podjetništvom. Pomembno vprašanje (in njegova pomembna naloga) ob tem pa je, če gospodarski prostor zagotavlja ustrezno pravno okolje, ki omogoča, spodbuja ali pa vsaj ne zavira ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetništva. Zato morajo pristojne institucije poskrbeti, da bo sistem zaščite inovacij učinkovito deloval. V prvem obdobju je potrebno zagotoviti, da bodo v sistem vključene vse države članice Evropske unije. S kompromisi in pogajanjem je potrebno poskrbeti, da bodo države pridobile vsaj del pristojnosti, ki si jih želijo, in tako konstruktivno sodelovale v enotnem patentnem sistemu za celotno Evropsko unijo. Ko bo sistem začel delovati učinkovito in bo začel dajati rezultate, pa bo potrebno poskrbeti, da se bo sproti odpravljal anomalije, ki jih bo sistem pokazal v prihodnosti. V hitri tekmi za mednarodno gospodarsko konkurenčnost se je potrebno gibko odzivati na poteze drugih velikih svetovnih gospodarstev – še posebej na področju zaščite intelektualne lastnine, kjer je bitka s časom ključnega pomena. Kljub temu, da je na tem področju Evropska unija pokazala precejšnjo togost, saj je za vsaj približno ustrezen kompromis na področju enotne ureditve patentne zaščite potrebovala tri desetletja, bi bilo posameznim državam potrebno zagotoviti motivacijo za aktivno sodelovanje v sistemu, hkrati zagotoviti pravilno opravljanje njihovih nalog in zato tudi uvesti učinkovit nadzor nad njihovim delovanjem. To pa se lahko doseže samo, če bodo dogovorjena pravila držala in delovala tudi v praksi. Zato je nadzor nad pravilnim delovanjem sistema zelo pomemben in hitro odzivanje na morebitne odklone od dogovorjenih pravil ključnega pomena.

Oblikovalci politike tako v Sloveniji kot v Evropski uniji bi morali v težnji po gospodarski rasti in mednarodni konkurenčnosti večjo pozornost nameniti pomembnemu vplivu kakovostnega izobraževanja – preko večjega števila in večje učinkovitosti patentov zaradi vlaganj v raziskave in razvoj – na uspešnost gospodarstva. De Rassenfosse in van Pottelsberghe de la Potterie (2009, str. 788) sta v raziskavi ugotavljala medsebojno povezanost med raziskavami in razvojem (R&D) ter patenti na nivoju države. Raziskava je vključevala 34 različnih držav znotraj več različnih patentnih sistemov in potrdila, da je boljša kakovost izobraževanja pomemben dejavnik, ki bistveno izboljšuje produktivnost raziskovalcev v državi, hkrati pa so v državah z boljšo kakovostjo izobraževanja opazili

tudi bistveno večjo učinkovitost patentov. Pozitiven vpliv indeksa človeškega kapitala potrjuje pomembno vlogo izobraževanja, zato bi morali oblikovalci politike nameniti izobraževanju ustrezna sredstva in veljavo, na drugi strani pa še več vlagati v raziskave in razvoj, saj imajo vlaganja v raziskave in razvoj dva pomembna vpliva: po eni strani spodbujajo inovativnost, po drugi strani pa tudi olajšujejo posnemanje (angl. *technological catch-up*) odkritij drugih, kar so Griffith, Redding in Van Reenen (2004, str. 883) potrdili z empirično raziskavo na vzorcu 12 držav članic Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (v nadaljevanju OECD). Tudi ta raziskava je potrdila pomemben vpliv človeškega kapitala na gospodarsko rast.

V diplomskem delu so opisane kritike in morebitni izzivi, ki čakajo države Evropske unije, da jih ustrezno rešijo s ciljem ustreznega ščitenja inovatorjev kot gonilne sile za gospodarsko uspešnost in nadalje doseganja boljše mednarodne konkurenčnosti evropskega gospodarstva. Hkrati je predlagana možna rešitev, ki bi uredila izpostavljene pomanjkljivosti sistema in vodila v učinkovit sistem zagotavljanja ustrezne patentne zaščite v Evropski uniji.

Namen diplomskega dela je torej raziskati in opisati prednosti in pomanjkljivosti instituta Evropskega patenta z enotnim učinkom ter predlagati rešitve, ki bi ustrezno uredile izzive, ki se odpirajo ob uvajanju tega instituta in za katere predvidevamo, da se bodo pojavljali tudi v nadaljnjem delovanju, zato je namen diplomskega dela tudi odgovoriti na vprašanja, ki se odpirajo z uvajanjem in nadaljnjo uporabo Evropskega patenta z enotnim učinkom.

V prvem poglavju je definicija intelektualne lastnine, ob tem pa so opisane tudi njene splošne značilnosti. V nadaljevanju je opisana podrobnejša razdelitev intelektualne lastnine na tri dele: avtorske in sorodne pravice, industrijska lastnina ter druge pravice, navedeno je tudi, kateri instrumenti spadajo v katero izmed kategorij intelektualne lastnine. V okviru lastništva pravic intelektualne lastnine sta opisana učinka dinamične in statične učinkovitosti, nazadnje pa je podrobneje opisan patent, pogoji za njegovo pridobitev in funkcije, ki jih opravlja v okviru ščitenja pravic intelektualne lastnine.

V drugem poglavju je opisano pravo intelektualne lastnine, pravo industrijske lastnine in nato podrobneje še patentno pravo – navedeno je njegovo bistvo in težave, ki nastanejo, če zagotavljanje pravne zaščite patentov ni ustrezno.

V tretjem poglavju je opisana zakonodaja s področja intelektualne lastnine, industrijske lastnine in nato še podrobneje zakonodaja, ki ureja patentno varstvo. Obravnavana je na treh hierarhičnih stopnjah: mednarodna zakonodaja, zakonodaja Evropske unije in slovenska pravna ureditev obravnavane tematike, zato sta na začetku opisani Pariška in Strasbourška konvencija. Ker je poudarek na evropski (in slovenski) patentni zakonodaji, so v nadaljevanju predstavljeni večinoma pomembnejši dokumenti s tega področja. Poleg pravnih dokumentov so navedene še oblike patentne prijave oz. načini pridobitve patenta,

ki izhajajo iz vsakega dokumenta posebej: Mednarodna patentna prijava na podlagi Pogodbe o sodelovanju na področju patentov, Evropska patentna prijava na podlagi Evropske patentne konvencije, v nadaljevanju sveženj treh predpisov, ki uvaja Evropski patent z enotnim učinkom in nazadnje zakonodaja, ki obravnavano tematiko urejuje v Sloveniji. Na koncu poglavja so opisane še prednosti in slabosti posameznih načinov pridobitve patenta.

Četrto poglavje obravnava Evropski patent z enotnim učinkom. Na začetku je opisan njegov zgodovinski razvoj, ki je po treh desetletjih pogovorov in iskanja kompromisov, še posebej intenziven od leta 2010 dalje. V nadaljevanju so opisani izzivi, ki so se (in se še) pojavljajo ob sprejemanju tega patenta, med drugim je izredno pomemben stroškovni vidik patenta, ki bi moral nuditi celotno patentno zaščito na področju Evropske unije, hkrati pa bistveno zmanjšati stroške, ki so trenutno povezani s pridobitvijo in vzdrževanjem patenta. Kot velik izziv na tem področju se je pokazal predvsem (dosedanji) stroškovni vidik prevajanja v vse nacionalne jezike držav članic Evropske unije. Nato je opisana pravna podlaga za Evropski patent z enotnim učinkom in v nadaljevanju sodno varstvo v okviru Enotnega patentnega sodišča. V tem poglavju je opisana tudi pomembna pridobitev Slovenije na tem področju, in sicer Center za arbitražo in mediacijo v Ljubljani in Lizboni. Nato je opisana še pridobitev izvršljivega pravnega naslova. Nazadnje je v tem poglavju obravnavana še unitarnost (enotnost) Evropskega patenta z enotnim učinkom.

V petem poglavju so opisani pričakovani učinki na Slovenijo in druge države članice Evropske unije ob uvajanju Evropskega patenta z enotnim učinkom. V nadaljevanju so predstavljeni tudi učinki na druge interesne skupine: izumitelje in inovatorje, podjetja, nacionalne urade za intelektualno lastnino ter prevajalce, prevajalske agencije, patentne odvetnike in pravnike.

V šestem poglavju so obravnavani izzivi, ki čakajo Evropski patent z enotnim učinkom v prihodnosti. Potrebno bo raziskati in uskladiti še precej odprtih vprašanj, med drugimi so potencialni izzivi tudi: vpliv stroškov na patentno obnašanje, izziv glede vzporednosti postopkov pred sodišči različnih držav članic Evropske unije, izziv celostnega obravnavanja vseh treh sporazumov v okviru patentnega svežnja 2012, zagotavljanje popolne enotnosti/unitarnosti sistema Evropskega patenta z enotnim učinkom oziroma vključitev tudi tistih držav članic Evropske unije, ki se niso odločile za sodelovanje v sistemu, saj morajo za popolno unitarnost sistema v njem sodelovati vse države članice Evropske unije, nazadnje so opisani še stroški sporov in sodišč ter problematika nenadnega in izjemno visokega povečanja števila patentov.

Ustvarjalnosti in posledično inovativnost sta tisto, kar zaznamuje človeški napredek od prazgodovine dalje, zato je potrebno ustvarjalnosti, inovativnosti in predvsem iz tega izhajajočemu podjetništvu dati pomemben poudarek pri postavljanju ključnih stebrov uspešnega gospodarstva. Patent, ki bo zagotavljal enotno patentno zaščito na celotnem

področju Evropske unije in je ena temeljnih oblik zaščite intelektualne lastnine, igra zelo pomembno vlogo v prizadevanjih za mednarodno konkurenčnost Evropske unije.

Peter Florjančič, ki je eden najbolj znanih slovenskih izumiteljev in se je z izumiteljstvom celo življenje tudi poklicno ukvarjal, je izjavil, da je ideja kot lopata, s katero lahko pobiramo denar s ceste. Čas bo pokazal, kako bodo države Evropske unije izkoristile novi instrument Evropskega patenta z enotnim učinkom, in če bodo v skupnih prizadevanjih za enotno patentno varstvo na celotnem območju Evropske unije, uspele preseči razlike, ki Evropski uniji stojijo na poti k odličnosti v mednarodnem gospodarskem prostoru in tako s povečanjem mednarodne konkurenčnosti bogato polnile »lopate«.

1 INTELEKTUALNA LASTNINA

Intelektualna lastnina je vrsta lastnine, ki izhaja iz razuma ali intelekta. Ker gre za lastnino, ki je neotipljiva, jo je težko opredeliti. Da bi imetnik te neopredmetene lastnine lahko ekonomsko izkoriščal to lastnino, je potrebno določiti, kdo je lastnik pravice, da sme proizvajati blago ali opravljati storitev, ki je rezultat določenega intelektualnega ustvarjanja. Pretnar (2002, str. 19) navaja, da se torej pri intelektualni lastnini ukvarjamo z ekonomskimi pravicami, ki določajo lastništvo neopredmetenih intelektualnih stvaritev predvsem v okviru njihovega ekonomskega izkoriščanja.

1.1 Splošne značilnosti intelektualne lastnine

Konvencija o ustanovitvi Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (v nadaljevanju Konvencija WIPO), podpisana v Stockholmu 14. julija 1967, v 2. členu definira intelektualno lastnino kot pravice, ki se nanašajo (Konvencija o ustanovitvi Svetovne organizacije za intelektualno lastnino z dne 14. julij 1967, 2016):

1. na književna, umetniška in znanstvena dela,
2. na interpretacije umetnikov – interpretov in izvajanja umetnikov – izvajalcev, fonograme in radijske oddaje,
3. na izume ne vseh področjih človeške aktivnosti,
4. na znanstvena odkritja,
5. na industrijske vzorce in modele,
6. na tovarniške, trgovske in storitvene znamke ter na trgovska imena in trgovske naslove,
7. na varstvo pred nelojalno konkurenco ter na vse druge pravice v zvezi z intelektualno aktivnostjo na področju industrije, znanosti, književnosti in umetnosti.

Intelektualna lastnina je torej razdeljena na tri velike skupine (Pretnar, 2002, str. 49):

- industrijska lastnina,
- avtorske in sorodne pravice in
- ostale pravice.

Med pravice industrijske lastnine spadajo kategorije 3, 5, 6, in 7 in zgoraj navedenega 2. člena Konvencije WIPO, med avtorske in sorodne pravice spadata kategorija 1 in 2. Znanstvena odkritja, ki so navedena pod točko 4, ne spadajo v nobeno od teh dveh kategorij, saj znanstvena odkritja sama po sebi niso zavarovana, so celo izključena iz patentnega varstva (Pretnar, 2002, str. 50).

Svetovna trgovinska organizacija (Davis, 2001, str. 1) je definirala pravice intelektualne lastnine kot pravice, ki so dane ljudem za produkte, ki so kreacija človeškega razuma. Imetniku pravice je zagotovljeno, da je ostalim preprečeno, da bi uporabljali njegove iznajdbe, dizajne ali druge kreacije.

Ekonomska analiza intelektualne lastnine se skupaj s pravno znanostjo s področja intelektualne lastnine zato ukvarja predvsem s tem, kakšna je ustrezna dolžina trajanja zaščite pravic, ki izhajajo iz intelektualne lastnine, in kako zagotoviti ustrezen sistem in pravila, ki bodo na eni strani zagotavljala zaščito imetnika pravic intelektualne lastnine, na drugi strani pa pravilno umestila inoviranje, ki izhaja iz že obstoječega znanja oziroma že obstoječih patentov, in hkrati spodbujala ustvarjanje novih inovativnih izdelkov in storitev (Posner, 2005, str. 57).

Čeprav je lastništvo nepremičnin veliko bolj otipljivo kot lastništvo pravic intelektualne lastnine, je med obema velika podobnost, saj nam lastništvo nepremičnin daje možnost in pravico, da ostale izključimo iz njihove uporabe, in prav tako nam tudi lastništvo produktov, ki so rezultat razuma (torej pravic intelektualne lastnine), daje pravico, da izključimo ostale iz uporabe teh produktov. Cena za njihovo uporabo je nagrada za ustvarjalca, kar povečuje število inovacij in vodi v hitrejšo rast (Cooter & Ulen, 2016, str. 116). Ta učinek je **dinamična učinkovitost**.

Če imamo učinkovit sistem, ki ustrezno skrbi za pravice intelektualne lastnine, se inovatorjem ni potrebno bati, da bi kdo ukradel njihove zamisli. Kot so Benečani skrbno čuvali skrivnost izdelovanja stekla in je Shakespeare spretno skrival besedilo svojih dram, da jih je lahko izvajalo le njegovo podjetje, se tudi današnji inovatorji v primeru neučinkovitega sistema ščitenja pravic intelektualne lastnine primorani v skrivanje podatkov o inovacijah. Vendar pa lahko namesto tega, da bi skrivali podatke o inovaciji zaradi strahu, da bi jih ostali izvedeli in pričeli nepooblaščno uporabljati njihovo inovacijo, podatke o inovaciji neškodljivo razkrijejo, učinkovit sistem zaščite pravic intelektualne lastnine pa bo poskrbel, da bodo lahko – s tem, da so lastniki pravic

intelektualne lastnine – za uporabo inovacije zaračunali ustrezno ceno. Pojav, ko se namesto ohranjanja skrivnosti odpovemo skrivanju podatkov in v zameno pridobimo lastništvo nad pravicami intelektualne lastnine, kar vodi v širšo uporabo dotične inovacije, Cooter in Ulen (2016, str. 116) poimenujeta **statična učinkovitost**.

Če ne bi bilo premoženjskih pravic, bi ustvarjalec intelektualnega dela prejemal dobičke samo v omejenem obdobju – to je dokler konkurenti ne bi bili sposobni prekopirati njegovega dela. Če pa imamo premoženjske pravice, kjer ima ustvarjalec intelektualnega dela monopol, bo interes za proizvodnjo teh del povečan (kljub temu, da ne bodo prav idealne, saj inovatorji ne morejo prejeti vseh dobičkov, ki jih ustvarjajo njihova dela). Glavna pomanjkljivost pravic intelektualne lastnine je, da monopolne cene vodijo v družbeno neustrezno proizvodnjo in razširjanje del, ki so predmet varstva pravic intelektualne lastnine (Kaplrow & Shavel, 2002, str. 1698). Ta problem je lahko še posebej pereč v primerih, kjer je monopolna cena precej višja od proizvodnih stroškov. Primer tega je na primer programska oprema, ki se prodaja po nekaj sto dolarjev na izvod/kopijo, kljub temu, da stroški za njihovo razširjanje znašajo praktično nič. Drugi problem, ki je še posebej prisoten v primeru pravic iz patentov, pa je tekma, kdo bo prvi, ki bo razvil intelektualno delo, saj so pravice iz patenta podeljene tistemu, ki prvi vloži patentno prijavo.

Ena pomembnih tem v gospodarstvu je tudi razmerje med na en strani človeško ustvarjalnostjo, ki je po navadi privatna, osebna in lokalna, na drugi strani pa z globalnim upravljanjem, standardi in pravom intelektualne lastnine (Howkins, 2007, str. 118). Potrebno je najti ustrezno razmerje med tema dvema poloma. Avtor meni, da je za ustrezno urejanje te problematike potrebno podrobneje poznati proces ustvarjalnosti in inovativnosti, ki imata pomembno vlogo v ustvarjalni ekonomiji (angl. *creative economy*), kjer je več poudarka na posamezniku – tako z vidika ustvarjalca kot potrošnika. Trije dejavniki – ustrezen dostop, raba in nagrajevanje – so temelj ustvarjalne ekonomije (Howkins, 2007, str. 126). Vplivajo na to, kako se bo smiselno uporabilo lastno kreativno domišljijo in kako se bo v prihodnosti v družbenem in ekonomskem smislu razvijalo vsako posamezno gospodarstvo.

1.2 Patent

Intellectualna lastnina – predvsem pa področje patentov – je v tradicionalni ekonomski analizi povezana predvsem z iskanjem ravnotežja med tem, da ima lastnik patenta popolno pravico nad njegovim izkoriščanjem – za kar lahko zaračuna tudi ustrezno ceno nad mejnimi stroški – vendar pa mora hkrati vse podatke o patentiranem izdelku ali postopku javno objaviti, poleg tega pa še pravice iz patenta po določenem časovnem obdobju prenehajo (Posner, 2005, str. 57).

Pri definiciji patenta je potrebno najprej razlikovati med invencijo in inovacijo. Likar (2006, str. 54) definira invencijo kot izhodiščno idejo za novost, ki bo morda postala inovacija – torej ideja s potencialom. Inovacija pa je nov ali bistveno izboljšan izdelek, postopek ali storitev, ki se pojavi na trgu, ali pa gre za inovacijo postopka oziroma procesa. Inovacija predstavlja bistveno izboljšavo za uporabnika, ni pa nujno, da gre za novost na trgu oziroma v svetovnem merilu, kar je pogoj za patent.

Cooter in Ulen (2016, str. 118) določata naslednje značilnosti, ki jih mora izpolnjevati invencija (gre za značilnosti, ki jih v postopku po vloženem zahtevku za patent preverja ameriški Patentni urad), da se lahko podeli patent zanjo: invencija mora biti nov in uporaben postopek, naprava, proizvodnja ali snov ali pa nova in uporabna izboljšava letih. Hkrati mora biti neočitna, imeti mora praktično uporabnost in ne sme biti v prodaji ali biti poznana javnosti vsaj leto dni pred datumom vložitve patentnega zahtevka.

V Zakonu o industrijski lastnini (Ur.l. RS, št. 51/2006-UPB3, 100/2013, v nadaljevanju ZIL-1 ali Zakon) je patent v 1. členu definiran kot ena od pravic, ki izhajajo iz industrijske lastnine. Poleg patenta so te pravice še dodatni varstveni certifikat, model, znamka in geografska označba. V 10. členu je natančneje definiran patent oziroma predmet patentnega varstva, in sicer, da se patent podeli za izum s slehernega področja tehnike, ki je nov, na inventivni ravni in industrijsko uporabljiv. Izum je torej predmet varstva, ki je zaščiten s patentom, patent pa pravica, ki ščiti ta izum.

Prva lastnost, ki je potrebna za patentibilnost izuma, je torej novost. Izum je nov, če do datuma vložitve zahteve za priznanje patenta (to je patentne prijave) ni bil obsežen s stanjem tehnike (Mežnar, 2006, str. 146). Šteje se, da je izum obsežen s stanjem tehnike (in s tem ni nov in tako ni primeren za zaščito – ni patentabilen), če je postal dostopen javnosti z objavo, razstavitvijo, prikazovanjem ali uporabo na način, ki omogoča strokovnjakom, da ga lahko uporabljajo, in če se ne razlikuje od vsebine prijav, vloženih pred tem v Sloveniji ali v tujini, za katere je zahtevano varstvo v Sloveniji in ki postanejo dostopne javnosti po datumu vložitve zadevne patentne prijave. Izum ima drugo potrebno lastnost – da je na inventivni ravni – če je dosežen z ustvarjalnim delom na ravni izumiteljstva, če za strokovnjaka predmet izuma očitno ne izhaja iz znanega stanja tehnike (Pretnar, 1994, str. 12). Tretja lastnost – torej industrijska uporabnost – je izpolnjena v primeru, da je predmet izuma tehnično izvedljiv in se lahko proizvede ali uporabi v gospodarski ali drugi dejavnosti (Mežnar, 2006, str. 146).

Davis (2001, str. 28) poleg teh treh lastnosti dodaja še četrto lastnost, ki jo mora izpolnjevati invencija, da postane patentibilna: ne sme biti ena izmed izključenih kategorij, kamor spadajo odkritja, znanstvene teorije in matematični postopki; literarna, dramska, glasbena in umetniška dela; računalniški programi; predstavitve podatkov; zdravstvene metode za zdravljenje ljudi in živali ter invencije, ki niso v skladu etiko (na primer protipehotne mine, kasetna streliva in podobno).

Četudi invencija izpolnjuje vse štiri zgoraj naštet lastnosti, lahko še vedno ostanemo brez patenta zaradi nepravilnosti v patentni prijavi, zato je potrebna izjemna pazljivost tudi pri natančnem izpolnjevanju le te (Davis, 2001, str. 29).

V 18. členu ZIL-1 je določena še ena ključnih lastnosti patenta, in sicer, da ima imetnik patenta izključne pravice nad razpolaganjem s patentom zavarovanega proizvoda ali postopka, drugim pa je torej popolnoma prepovedano gospodarsko izkoriščanje s patentom zavarovanega izuma.

Za primerjavo je tukaj navedena še definicija patenta, kot ga definira patentni zakon ZDA (angl. *United States Patent Act*) (Dutfield & Suthersanen, 2008, str. 118): »Kdorkoli iznajde ali odkrije kateri koli nov in uporaben postopek, napravo, izdelek ali snov ali katero koli novo in uporabno njihovo izboljšavo, lahko pridobi patent zanje ob upoštevanju pogojev in zahtev iz tega naslova«.

Cilj patenta je omogočiti, da bi pravice, ki izhajajo iz njega, omogočale in vzpodbujale ustvarjalnost ter tako ustvarile podlago za bolj konkurenčne in uspešnejše lastnike patenta (Kovač, Spruk & Vandenberghe, 2016, str. 11). Za gospodarsko rast in povečanje socialnega blagostanja je potrebno zagotoviti inovacijski in tehnološki napredek (Kotnik & Kovač, 2012, str. 63). Da bi ju spodbudili, je potrebno investirati v nove proizvode in postopke. Vendar pa je vzpostavitev optimalnega institucionalnega okvirja, ki bo zagotavljal ustrezno spodbudo inovacij in s tem spodbudno deloval na celotno gospodarstvo, izredno kompleksna (Nicholas, 2011, str. 787).

Poznamo torej dve najbolj znani funkciji patentov oziroma patentnega sistema (De Carvalho, 2002, str. 2). Prva je, da patent predstavlja nagrado (angl. *the reward theories*) za posameznike, ki prispevajo k ekonomskemu in tehnološkemu napredku s tem, da izumljajo in javno objavljajo podatke o svojih invencijah. Druga je teorija obetov (angl. *the prospect theories*), znana tudi kot teorija Edmunda Kitcha, pri kateri si inventorji obetajo, da si bodo s pridobitvijo patenta zagotovili trg za komercialno izkoriščanje s patentom zavarovanega izuma.

Frank (2006, str. 14) poleg prednosti patenta (pokritost je jasna in takoj izvršljiva, ponuja najširši razpon zaščite upravičenega predmeta in neodvisen razvoj ni opravičilo za kršitve), navaja tudi njegove glavne pomanjkljivosti: visoki stroški, dolgo obdobje med vložitvijo patentne prijave in podelitvijo patenta ter možnost razkritja preden patent stopi v veljavo.

2 PRAVO INTELEKTUALNE LASTNINE, PRAVO INDUSTRIJSKE LASTNINE IN PATENTNO PRAVO

Pravo intelektualne lastnine je samostojno pravno področje, ki je izjemno pomembno za zaščito gospodarstva vsake posamezne države ali gospodarskega prostora. Od ustreznega ščitenja in upravljanja s pravicami, ki izhajajo iz intelektualne lastnine, je odvisna mednarodna konkurenčnost države ali gospodarskega prostora, saj je za večjo mednarodno konkurenčnost podjetij (in s tem države ali gospodarskega prostora) potrebno zagotoviti ustrezno spodbudo za inoviranje, ki pa je rezultat vlaganj v raziskave in razvoj. Zato je tako pomembno spodbujati investicije v raziskave in razvoj in poskrbeti, da so njihovi sadovi in torej pravice, ki izhajajo in njih, ustrezno zaščiteni – tako povečujemo mednarodno konkurenčnost podjetij, kar nadalje vodi v mednarodno konkurenčnost države ali gospodarskega prostora. To pa je tudi eden od načinov za spodbujanje zaposlovanja, saj se povečuje število na novo odprtih podjetij, ki odpirajo nova delovna mesta, kar pa ima pozitivne učinke tudi na rast prihodkov države skozi davke.

V skladu s cilji Lizbonske strategije in statističnimi kazalniki s področja inovacij Evropska unija še vedno zaostaja za najrazvitejšimi na področju inovativnosti (Likar & Kopač, 2007, str. 32). Na področju varstva intelektualne lastnine je torej potrebno uvesti mehanizme, ki ustrezno ščitijo pravice, ki izhajajo iz nje. Zato je pravo intelektualne lastnine izjemno pomembno pravno področje, ki ureja zaščito pravic intelektualne lastnine. Wallace in Mayer (2007, str. 191) navajata, da ustrezna zaščita intelektualne lastnine spodbuja inovativnost in na dolgi rok vodi v vsesplošno družbeno dobrobit. Brez ustrezne pravne zaščite intelektualnih pravic podjetja nimajo interesa investirati v raziskave in nadaljnji razvoj, saj se zavedajo tveganja, da bodo tudi ostala podjetja uporabila njihovo znanje, brez da bi za to uporabila lastne investicije v raziskave in razvoj. Podjetje ima zato določeno obdobje monopol za komercialno izkoriščanje določenega izdelka ali storitve, kar je hkrati ustrezna nagrada za vso znanje in podatke o izumu, ki jih mora podjetje razkriti ob pridobivanju patenta. Pravo intelektualne lastnine je zato osnovano prav za namen, da inventorju pomaga pri prodaji in uspešni komercializaciji s patentom zavarovanega izuma – s tem si inventor povrne stroške iznajdbe, to pa pozitivno vpliva in spodbuja izumljanje in inoviranje (Takeyama, Gordon & Towse, 2005, str. 166).

Tudi študija Komisije Evropskih skupnosti (2007) o vrednosti patentov, ki je vključevala 10.000 inovatorjev iz 8 držav članic Evropske unije, je potrdila, da so pravice intelektualne lastnine, še posebej pa patenti, močno povezane z inovacijami, ki pomembno prispevajo h konkurenčnosti in da torej obstaja tesna povezava med uporabo pravic intelektualne lastnine in učinkovitostjo inovacij. Za države z visoko učinkovitostjo inovacij so torej navadno značilne visoke stopnje patentiranja in uporabe drugih pravic intelektualne lastnine. Ta povezava je bila dokazana na sektorski ravni, saj so sektorji, kjer je izdanih več patentov, praviloma bolj inovativni.

Bistvo patentnega prava – po standardni razlagi – se kaže v tem, da je učinkovita metoda za pridobivanje koristi od vlaganj v raziskave in razvoj, tu pa igra pomembno vlogo predvsem spodbujanje inovacij in tehnološkega razvoja (Landes & Posner, 2003, str. 294). S tem ustrezno umestimo in ovrednotimo inovacije, ki so rezultat vlaganj v raziskave in razvoj, ter zagotovimo ustrezno ščitenje pravic, ki izhajajo iz njihovega lastništva.

Pri zagotavljanju pravne zaščite invencij nastane težava, saj se proizvajalec, ki je vložil sredstva v raziskave in razvoj, ki so vodile k iznajdbi ali izboljšavi nekega izdelka ali postopka, trudi povrniti ta vložena sredstva oziroma fiksne stroške vlaganj v raziskave in razvoj, hkrati pa je ta izdelek ali postopek, ki je inovacija, že lahko kopirati. Za iznajdbo in nato izboljšavo novega proizvoda ali postopka, da lahko postane ustrezen za komercialno uporabo, je običajno potrebno veliko finančnih in drugih vložkov. Proizvajalec jih skuša povrniti, hkrati pa na trgu delujejo tudi ostali (njegovi tekmeci), ki lahko ta novi izdelek ali postopek brez teh začetnih stroškov preprosto prekopirajo. Ker so tako tekmeci v prednosti, saj jih ne bremenijo začetni stroški, lahko ta izdelek (ali postopek) proizvajajo (ali izvajajo) z mnogo nižjimi stroški in nadalje zanj pri prodaji na trgu zaračunavajo tudi nižjo ceno. Ko je cena na trgu nižja, proizvajalec, ki je iznašel izdelek ali postopek, zanj ne more zaračunati več od svojih tekmecev na trgu (in si tako povrniti začetnih vlaganj), zato so tekmeci že na začetku v prednosti v višini začetnih stroškov vlaganj v raziskave in razvoj, saj jim jih ni bilo treba plačati (Landes & Posner, 2003, str. 294).

Druga težava, ki nastane, če zagotavljanje patentne zaščite ni ustrezno, je skrivanje podatkov o invenciji, da konkurenti ne bi prišli do njih (Landes & Posner, 2003, str. 294). Namesto, da bi inovatorji z raziskovanjem in odkrivanjem novosti doprinesli družbi in povečevali njeno znanje, se s skrivanjem podatkov o invencijah skupno znanje družbe ne povečuje. Patentno pravo zato zagotavlja, da skrivanje podatkov o invencijah ni potrebno, s tem, da se z vloženo patentno prijavo – ki postane javni dokument šele ob odobritvi patenta, kar ponavadi traja do 18 mesecev od datuma vložitve patentne prijave (Landes & Posner, 2003, str. 294) – javno objavi podatke o invenciji in tako javnosti omogoči, da lahko s trenutnim znanjem in obstoječo tehnologijo izdelata patentiran izdelek. Vendar pa nihče, razen imetnik patenta, ne sme tega patentiranega izdelka izdelovati ali prodajati pod nobenim pogojem, razen z ustrezno licenco, če jo pridobi s strani lastnika patenta. Težava nastane, ker ostali sicer ne smejo izdelovati tega in takšnega izdelka, lahko pa raziskujejo in inovirajo »okrog njega« (angl. *invent around*). Tako imamo na eni strani monopolne pravice z izdelavo in komercialno uporabo patentiranega izdelka, na drugi strani pa ostale, ki inovirajo okrog patentiranega izdelka in tako omejujejo monopol lastnika patenta. Javna objava podatkov o patentiranem izdelku tako predstavlja mejo, do koder segajo monopolne pravice, ki izhajajo iz lastništva patenta (Landes & Posner, 2003, str. 295). Pridobitev patenta je sicer zahteven proces, saj ima pristojni urad po vložitvi patentne prijave na voljo daljše obdobje, ko preverja, če lahko odobri patentno prijavo in podeli patent, vendar je po podeljenem patentu za določeno obdobje komurkoli drugemu prepovedano – ne samo kopiranje (angl. *copying*), kot v primeru avtorskih pravic – ampak kakršno koli podvajanje

(angl. *duplication*) patentiranega izdelka ali postopka (Landes & Posner, 2003, str. 295). Če patent ne bi ščitil lastnika patenta pred podvajanjem patentiranega izdelka, bi si inventor, ki je porabil ogromno sredstev, da je bil prvi, ki je odkril ali izboljšal izdelek (ali storitev), ne mogel povrniti teh sredstev, ki jih je vložil, ker bi nekdo, ki je isto stvar raziskoval neodvisno od tega inventorja, lahko v tem kratkem vmesnem času med izumitvijo in pridobitvijo patenta za izum, izkoristil objavljeno znanje v svojo korist. Pomembna naloga patentne zakonodaje je tako zagotoviti ustrezno pravno zaščito in ščititi pred podvajanjem/kopiranjem (Landes & Posner, 2003, str. 296), navkljub temu, da hkrati poteka ostra tekma na področju patentov – tekma s časom; prvi, ki prijavi patent, ga najverjetneje tudi pridobi – pri tem gre za načelo prve prijave, ki pravi, da ima prednost pri uveljavljanju pravic iz patenta tisti, ki je prvi vložil patentno prijavo – torej tisti z najzgodnejšim datumom patentne prijave (angl. *the date of filling of the patent application*) (Prime, 2000, str. 200). Drugi pomemben razlog za hitro odzivanje pa je, da si mora inventor čim prej povrniti stroške – preden konkurenca izkoristi njegovo znanje in zniža ceno patentiranega izdelka na trgu (Landes & Posner, 2003, str. 296). Pri tem igra pomembno vlogo, da so stroški iznajdbe/inventiranja (angl. *the cost of inventing*) in stroški podvajanja/kopiranja (angl. *the cost of copying*) v ustreznem razmerju – samo tako lahko zagotovimo ustrezno patentno zaščito.

S pojavom novih tehnologij sta se v pravu intelektualne lastnine pojavili dve novi dilemi (Posner, 2002, str. 5). Posner pri tem navaja predvsem področje informacijskih podjetij, ki ima sicer visok monopolni potencial, hkrati pa so stroški izdelave in distribucije kopij praktično nični, saj je lahko kopija v elektronski obliki in jo lahko brezplačno pošljemo/distribuiramo preko interneta. Pravice intelektualne lastnine na področju programske opreme sicer omogočajo svojim ustvarjalcem, da lahko izkoristijo izjemno visoke dobičke, saj lahko zaračunavajo cene, ki zavirajo distribucijo, medtem ko lahko zaradi zanikanja lastninskih pravic v interesu odvratanja čezmernih naložb v ustvarjanje programske opreme in maksimizacije distribucije, po drugi strani ubijejo kuro, ki nosi zlata jajca, saj ustvarjalcem programske opreme odvzamemo možnost, da bi si s pomočjo dobičkov zagotovili možnost financiranja, ki je potrebno za ustvarjanje na področju programske opreme. To je prva in ključna dilema, ki spremlja učinkovito ureditev pravic intelektualne lastnine.

Druga dilema (Posner, 2002, str. 6) pa je pri produktih novih tehnologij, kjer se je včasih težko odločiti, v katero pravno kategorij spadajo. Računalniška programska oprema je na primer vrsta besedila (angl. *a kind of text*), kar pomeni, da lahko gre za avtorsko pravico; je tudi stroj (angl. *a kind of machine*), kjer bi bil bolj ustrezen patent; pa tudi nekakšen algoritem (angl. *a kind of algoritem*), ki že tradicionalno ni bil zavarovan z nobenim institutom. Predvsem na področju biotehnologije, kjer se z genskim inženiringom ustvarja nove oblike življenja, se postavlja pomembno vprašanje, kaj bi bilo potrebno obravnavati kot patentirano tehnologijo.

Pomemben vpliv na patentiranje pa imajo tudi stroški sporov. Lerner (1995, str. 463) potrjuje, da so (biotehnološka) podjetja, ki imajo visoke stroške pravednosti, v povprečju veliko bolj previdna in se skušajo izogniti sporom, ki izhajajo iz kršitev pravic patenta, in zato manj patentirajo na področjih, ki bi lahko vodila v spore, še posebej so previdna tam, kjer delujejo podjetja z nizkimi stroški pravednosti. Podjetja težijo k zmanjšanju tveganj in se zato odločijo, da bodo vlagala v tiste raziskave, kjer bi se tveganju izognila, vendar pa se morajo kljub temu še vedno soočiti s tem, da imajo pomanjkljive informacije o tekmecih in njihovi inovacijski aktivnosti. Zato morajo podjetja pretehtano načrtovati inovacijsko strategijo – kljub temu, da imajo pomanjkljive informacije o inovacijski aktivnosti tekmecev. Pravice intelektualne lastnine so eden izmed instrumentov, ki podjetju pomagajo zmanjšati tveganje na močno konkurenčnem trgu, saj si podjetje zaradi višje cene na trgu lažje povrne stroške investicije, hkrati pa konkurenti s to inovacijo ne morejo ničesar pridobiti (Van Caenegem, 2007, str. 4).

3 ZAKONODAJA S PODROČJA INTELEKTUALNE LASTNINE

Med mednarodnimi pogodbami so temeljne značilnosti in načela pravic industrijske lastnine urejene s Pariško konvencijo za varstvo industrijske lastnine iz leta 1883¹, Strassbourško konvencijo, Pogodbo o sodelovanju na področju patentov (angl. *Patent Cooperation Treaty*, v nadaljevanju PCT) in Evropsko patentno konvencijo (angl. *The European Patent Convention*, v nadaljevanju EPC). Pravno podlago za uvajanje Evropskega patenta z enotnim učinkom obravnava sveženj treh predpisov, ki so natančneje obravnavani v poglavju o pravni podlagi za Evropski patent z enotnim učinkom.

V Republiki Sloveniji obravnavano tematiko ureja ZIL-1. Republika Slovenija pa obvezujejo tudi vse mednarodne konvencije, ki jih je bodisi podpisala bodisi veljajo na podlagi nasledstva. Vendar je pravni učinek pravic industrijske lastnine, pridobljenih na podlagi mednarodnih pogodb izenačen s pravnimi učinki iz nacionalnih prijav, saj je izključeno dvojno varstvo, ker posamezne pravice industrijske lastnine ni mogoče pridobiti na podlagi nacionalne prijave, če je bila za isto pravico že vložena prijava v tujini (Puharič, 2003, str. 52).

3.1 Pariška konvencija

Pariška konvencija je bila podpisana leta 1883 v Parizu in predstavlja vsebinsko najpomembnejšo konvencijo s področja urejanja pravic industrijske lastnine. Države podpisnice (takrat jo je podpisalo 11 držav, danes šteje 164 držav) tvorijo Pariško unijo.

¹ Pariška konvencija velja v RS na podlagi Akta o notifikaciji nasledstva glede konvencij.

Najpomembnejša načela Pariške konvencije so (Pretnar, 2002, str. 82):

- da mora vsaka država podpisnica konvencije priznati pripadnikom drugih držav podpisnic enako varstvo, kot ga priznava svojim pripadnikom (to je načelo nacionalnega obravnavanja),
- prijavitelj, ki je vložil prijavo v eni izmed držav podpisnic konvencije, v določenem času zaprosi za varstvo v katerikoli drugi državi podpisnici konvencije in te prijave bodo obravnavane kot bi bile vložene z dnem prve prijave (to je načelo prednostne pravice) in
- skupna pravila glede patentov, ki so podeljeni za enak izum v različnih državah podpisnicah konvencije – so neodvisni drug od drugega (to je načelo neodvisnosti za patente).

Vsaka država Pariške unije mora ustanoviti tudi poseben upravni organ za industrijsko lastnino in urad za obveščanje javnosti o patentih, uporabnih modelih, industrijskih vzorcih ali modelih ali trgovskih znamkah.

3.2 Strasbourška konvencija

V 50. in 60. letih 20. stoletja se je v okviru Sveta Evrope na široko razpravljalo o nadaljnji skupni meddržavni ureditvi področja patentnega prava. Rezultati pogovorov so vodili predvsem v 2 možni področji poenotenja: proceduralne določbe in materialne določbe. Leta 1953 je bila v Parizu podpisana Evropska konvencija o formalnostih patente prijave, ki je harmonizirala proceduralne določbe – le te so bile pozneje vključene v Evropsko patentno konvencijo in Pogodbo o sodelovanju na področju patentov. Glede harmonizacije materialnih določb patentnega prava pa je bila leta 1963 pod okriljem Sveta Evrope podpisana Strasbourška konvencija, ki je bila zasnovana z idejo vzpostavitve sistema patenta Skupnosti. Strasbourška konvencija je začela veljati 1. avgusta 1980, njene določbe pa so bile v enakem besedilu sprejete v Evropski patentni konvenciji (Zirnstern, 2007, str. 35).

3.3 Pogodba o sodelovanju na področju patentov in Mednarodna patentna prijava

Pogodba o sodelovanju na področju patentov je bila sprejeta leta 1970, veljati pa je začela leta 1978. Vzpostavlja temelje za mednarodno harmonizacijo in integracijo v fazi vložitve patentne prijave, v fazi poizvedbe ter preizkusa in je glede vsebine v osnovi procesne narave. Pomembno je izpostaviti, da PCT ne ureja enega (enotnega) mednarodnega postopka, temveč le olajša postopek za pridobitev patentov v državah podpisnicah. Njena najpomembnejša določba je prav 3. odstavek 11. člena, ki pravi, da ima vsaka mednarodna

prijava, ki izpolnjuje pogoje po tej pogodbi, učinke redne nacionalne prijave v vsaki imenovani državi (Zirnstein, 2007, str. 36).

V Sloveniji to v praksi pomeni, da nek slovenski prijavitelj, ki želi vložiti mednarodno patentno prijavo po PCT, predloži Uradu RS za intelektualno lastnino mednarodno prijavo v slovenskem jeziku in ga v predpisanem roku prevede v enega od uradnih jezikov preizkušanja. Za prehodni preizkus patentne prijave je pristojen Evropski patentni urad (angl. *European Patent Office*, v nadaljevanju EPO). Prijavitelj lahko z eno prijavo in enim postopkom poizvedbe o novosti izuma ter predhodnim preizkusom pridobi začasno varstvo v 125 državah. Postopek do podelitve patenta se nadaljuje v vsaki izbrani državi posebej ali pri izbranem regionalnem uradu. Pri tem je potrebno zagotoviti prevod objavljene prijave v jezik izbrane države in zastopnika, sodno varstvo pa je zagotovljeno v vsaki državi posebej (Strel, 2007, str. 29).

3.4 Evropska patentna konvencija in Evropska patentna prijava

Evropska patentna konvencija je bila sprejeta 5. oktobra 1973 (Urad RS za intelektualno lastnino, 2007, str. 6). Njen sprejem je pomenil pomemben napredek, saj je omogočil z enim setom zahtevkov pridobiti patent v poljubnih državah podpisnicah EPC. V primerjavi s prejšnjim načinom pridobitve patenta, kjer je bilo za pridobitev patenta v več evropskih državah potrebno vložiti zahtevek v vsaki posamezni državi posebej, je to bil velik korak naprej. Postopek za pridobitev takega enotnega patenta je tako postal bolj enostaven in je, kar je še bolj pomembno, znatno zmanjšal stroške (Jolly, 2012, str. 13).

Vendar pa je po odobritvi patenta še vedno bilo potrebno posamezna vprašanja urejati z vsako državo podpisnico posebej (dovoljenja za registracijo v vsaki državi posebej, prav tako pristojbine za podaljšanje veljavnosti patenta, ki zapadejo v vsaki državi posebej ipd.). De facto je bila torej ureditev patentiranja po EPC še vedno bolj ali manj enak kot pred tem, ko je bilo potrebno imeti patent za vsako državo posebej. To pomeni, da je sedanji sistem, kljub poenostavitvi v začetni fazi, v naslednjih korakih postopka ostal zapleten in drag (Jolly, 2012, str. 13). Zaradi ogromnih stroškov in zapletenih postopkov so zato vrsto let tekla prizadevanja za dokončno ureditev tako imenovanega **Evropskega patenta z enotnim učinkom**.

Evropska patenta prijava, za katero se zahteva varstvo v Republiki Sloveniji in ki je bila vložena v skladu z Evropsko patentno konvencijo pri Evropskem patentnem uradu v Münchnu, je enakovredna nacionalni patentni prijavi, ob upoštevanju zahtevane prednostne pravice za evropsko patentno prijavo. Prijavitelj lahko tako z eno patentno prijavo², enim postopkom poizvedbe in preizkusa, pridobi patentno varstvo v vseh državah

² Vloži se lahko tudi pri Uradu RS za intelektualno lastnino v slovenskem jeziku ali v enem od treh uradnih jezikov EPO.

članicah EPC (Strel, 2007, str. 28). Po podelitvi patenta se postopek nadaljuje v vsaki državi posebej – potrebno je predložiti prevod podeljenega patenta v vsak nacionalni jezik in tudi plačilo pristojbine za vzdrževanje veljavnosti patenta v vsaki državi posebej.

3.5 Sveženj predpisov Evropske unije, ki ureja Evropski patent z enotnim učinkom

Pomemben korak, ki predstavlja pravno podlago za uvedbo novega enotnega patentnega varstva v EU, predstavlja uradna potrditev patentnega svežnja predpisov s področja izvajanja okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva, nato s področja izvajanja okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva v zvezi z veljavno ureditvijo prevajanja in nazadnje še mednarodni sporazum o ustanovitvi sodišča, ki bo odločalo v primeru kršitev patentnih pravic, ki izhajajo iz Evropskega patenta z enotnim učinkom. Sveženj je sestavljen iz treh dokumentov in predstavljajo ključno pravno podlago za uvedbo Evropskega patenta z enotnim učinkom (Kovač et al., 2016, str. 15). Sveženj predpisov, ki uvajajo in urejajo Evropski patent z enotnim učinkom, je natančneje naveden v poglavju o pravni podlagi za Evropski patent z enotnim učinkom.

3.6 Zakonodaja v Sloveniji

Pravice industrijske lastnine (med njimi tudi patent) so v Sloveniji urejene v ZIL-1. Zakon tako določa vsebino in vrsto pravic industrijske lastnine, kako jih pridobiti in uveljavljati v primeru, da so kršene, njihov obseg, načine in oblike za njihovo (dovoljeno) gospodarsko izkoriščanje. V 3. členu ZIL-1 določa, da se pridobitev posamezne pravice industrijske lastnine v Sloveniji zahteva z nacionalno prijavo, vloženo pri Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino. Pridobitev pravice industrijske lastnine se lahko zahteva tudi na podlagi prijav, vloženih v tujini, če je to v skladu z mednarodno pogodbo, ki obvezuje Republiko Slovenijo. ZIL-1 določa tudi, da se pravice industrijske lastnine lahko pridobijo tudi na temelju prijave, skladno z določbami mednarodnih konvencij, ki jih je podpisala naša država oziroma sprejela na podlagi nasledstva, in sicer:

- Pogodbe o sodelovanju na področju patentov (Ur.l. RS – MP, št. 19-88/1993; Ur.l. RS – MP, št. 65/1993),
- Konvencije o podeljevanju patentov (EPK) (Ur.l. RS – MP, št. 19-66/2002; Ur.l. RS, št. 68/2002),
- Madridskega aranžmaja o mednarodnem registriranju tovarniških in trgovskih znamk (žigov) (Ur.l. SFRJ – MP, št. 2-1/1974; Ur.l. RS – MP, št. 9/1992),
- Haaškega sporazuma o mednarodnem depozitu industrijskih vzorcev in modelov (Ur.l. RS – MP, št. 20-98/1994; Ur.l. RS, št. 73/1994) in

- Uredbe o razširitvi evropskih patentov na Republiko Slovenijo (Ur.l. RS, št. 15-617/2002).

Pomembno je še poudariti, da 3. člen ZIL-1 določa še, da je – če pridobivamo pravice industrijske lastnine na podlagi mednarodnih pogodb – njihov pravni učinek poenoten s pravnimi učinki pravic, ki so pridobljene na podlagi nacionalnih prijav, razen če v mednarodnih pogodbah ni določeno drugače.

3.7 Načini pridobitve patenta v Evropi - njihove prednosti in pomanjkljivosti

Iz zgoraj navedenih in opisanih pravnih dokumentov s področja zaščite patentnega varstva lahko povzamemo možne načine pridobitve patenta v Evropi. Prijavitelj ima za pridobitev patenta na izbiro več možnosti (Zirnstein, 2007, str. 38). Najprej je tu možnost pridobitve nacionalnih patentov za vsako želeno državo posebej, to je **nacionalna pot**. Naslednji način za pridobitev patenta je mednarodna prijava v skladu s PCT, ki olajšuje postopek pridobitve patenta v državah podpisnicah, to je **PCT pot**. Naslednja možnost je pridobitev evropskega patenta za eno ali več evropskih držav po EPC – tako imenovana **evro pot**. Poleg teh treh osnovnih poti pa so možne tudi njihove razne **kombinacije**. Uvedba Evropskega patenta z enotnim učinkom naj bi bila nadgradnja opisanih načinov, ki bi sicer zmanjšala število patentnih prijav po ostalih poteh, bi pa pomenila poenostavitev postopkov, olajšanje birokratskih ovir in zmanjšanje stroškov prijave in vzdrževanja patenta.

Vsak izmed načinov/poti za pridobitev patenta ima svoje prednosti, hkrati pa tudi svoje pomanjkljivosti. Prijavitelj včasih potrebuje patent samo v eni državi. V tem primeru je najhitrejši in najcenejši način nacionalna pot. Poleg tega nima stroškov za prevode, saj se prijavo vloži v svoji domači državi, v svojem domačem jeziku in pri svojem domačem uradu. Po drugi strani pa je v primeru, da potrebujemo patentno varstvo v več državah, ta pot zelo zapletena, saj zahteva toliko prijav, pristojbin in postopkov, kot je držav, v katerih želimo patent. Če želimo patentno varstvo v treh ali več (evropskih!) državah, je s stroškovnega vidika bolj ustrezna evro pot (Zirnstein, 2007, str. 38-40).

PCT pot je relativno hitra in poceni v primeru, da želimo pridobiti patentno varstvo v več državah, saj prijavitelj z vložitvijo ene same prijave pri pooblaščenem patentnem uradu katerekoli države članice (sprejemni urad) ali pri mednarodnem uradu WIPO uveljavlja pravice nacionalne patentne prijave v katerikoli ali v vseh državah članicah PCT, ne da bi že na začetku moral predložiti prevod patentne prijave ali plačati prijavne pristojbine v vsaki državi posebej. Ena sama prijava po PCT, v enem jeziku in z eno serijo pristojbin ima pravne učinke v vseh državah pogodbenicah. Poleg tega je pomembna prednost te poti tudi, da ima prijavitelj po PCT dodatnih 18 mesecev časa, v katerem lahko preuči, v katerih

državah bi bilo smiselno pridobiti patentno varstvo, pa tudi, če je komercialno izkoriščanje tega (morebitno) patentiranega izdelka ali postopka dejansko smiselno. Ampak patentno varstvo v večjem številu držav s sabo prinese tudi visok celotni znesek pristojbin, kar je glavna pomanjkljivost te poti (Zirnstein, 2007, str. 40-43).

Prijavo za evro patent po EPC (evro pot) lahko – za razliko od PCT (in Pariške konvencije) – vloži vsaka fizična ali pravna oseba ne glede na državljanstvo ali stalno prebivališče (58. člen EPC). Po 14. členu EPC mora biti prijava vložena v angleškem, francoskem ali nemškem jeziku na posebnem obrazcu, v nasprotnem primeru je treba vložiti prevod v enega od teh jezikov, ki postane jezik postopka (14. člen EPC). Z EPC 2000 je bil ta člen bistveno spremenjen, saj dovoljuje vložitev prijave v kateremkoli jeziku (in ne samo v katerem od jezikov držav članic), vso ostalo dokumentacijo pa se lahko vlaga samo v uradnih jezikih držav članic (in seveda v predpisanem času dostavi prevode). To je tudi glavna pomanjkljivost te poti, saj stroški prevodov, ki jih zahteva v nacionalni fazi postopka, močno podražijo pridobitev evro patenta. Skladno s 65. členom EPC lahko namreč vsaka država pogodbenica EPC določi, da mora prijavitelj dostaviti prevod besedila, v katerem namerava EPO podeliti evropski patent, v uradni jezik te države. Ta člen je bil z EPC 2000 spremenjen tako, da lahko država članica zaradi postopka ugovora zahteva tudi prevod spremenjenega besedila. Obenem lahko tudi predpiše, da se evro patent v primeru nespoštovanja tega pravila v tej državi šteje za neveljavnega (65. člen EPC). Vse države (razen Slovenije, ki je zahtevala samo prevod patentnih zahtevkov) so zahtevale prevod celotne prijave. Te, z visokimi stroški prevodov povezane velike zahteve, je poenostavil Londonski sporazum, s katerim so občutno znižali zahteve po prevodu celotne patentne specifikacije v svoje uradne jezike. Tako so v uradne jezike držav članic potrebni zgolj patentni zahtevki ali pa še to ne (1. člen Londonskega sporazuma). Druga velika pomanjkljivost evro poti pa je sodno varstvo pravic iz evro patenta, saj je zaradi šopka nacionalnih patentov – za katere velja nacionalno pravo vsake posamične države – ustrezne sodne postopke potrebno peljati v vsaki državi posebej, kar je povezano z zelo visokimi stroški. Uveljavljanje takega patenta na prvi stopnji v treh državah tako po podatkih EPO stane do 70.000 evrov, poleg tega pa lahko vsako nacionalno sodišče različno interpretira patentni zahtevek, kar lahko vodi do različnih izidov in do različno dolgih postopkov po različnih državah (Zirnstein, 2007, str. 43-46).

Iz zgoraj opisanih pomanjkljivosti izhajajo tudi glavni cilji, ki bi jih moral doseči Evropski patent z enotnim učinkom in s tem odpraviti pomanjkljivosti načinov patentnega varstva, ki obstajajo pred njegovo uvedbo. Kot glavna pomanjkljivost, ki bi jo moral odpraviti, so visoki stroški prevodov v nacionalne jezike in pa ustrezno sodno varstvo pravic, ki izhajajo iz njega. Zadnje naj bi odpravil Predlog sporazuma o ustanovitvi sodnega sistema za spore glede evro patentov (angl. *European Patent Litigation Agreement*, v nadaljevanju EPLA), ki predvideva vzpostavitev Evropskega sodišča za patente (angl. *European Patent Court*, v nadaljevanju EPS) (Zirnstein, 2007, str. 46). Več o tem je opisano v poglavju o sodnem varstvu Evropskega patenta z enotnim učinkom.

4 EVROPSKI PATENT Z ENOTNIM UČINKOM

Evropski patent z enotnim učinkom je nadgradnja dosedanjega sistema zaščite pravic intelektualne lastnine na področju Evropske unije. Najprej je opisan njegov zgodovinski razvoj, ki opisuje večdesetletna prizadevanja za uvedbo enotnega patenta za področje Evropske unije in intenzivno dogajanje na tem področju po letu 2010. V nadaljevanju so opisani izzivi, ki jih je bilo potrebno reševati v procesu sprejemanja tega patenta, nazadnje so v tem poglavju opisani še pravna podlaga, sodno varstvo in njegova temeljna lastnost – unitarnost Evropskega patenta z enotnim učinkom.

4.1 Zgodovinski razvoj

Nameni za vzpostavitev patenta Skupnosti segajo v 50. leta 20. stoletja. V 1970-ih so osnovali Sporazum o patentu Skupnosti (angl. *Community Patent Treaty*), ki ni nikoli stopil v veljavo, predvsem zaradi vprašanj v zvezi s stroški prevodov v nacionalne jezike in v zvezi z enotnim evropskim sodnim sistemom. Osnutek iz 1980-ih je zahteval, da mora biti patent Skupnosti – potem, ko je podeljen – preveden v vse uradne jezike vseh držav članic EU. S strani gospodarstva je zaradi previsokih stroškov prišlo do odločitve, da tega sistema ne bodo uporabljali. Leta 2003 je bilo odločeno, da naj bodo v vse uradne jezike vseh držav članic EU prevedeni le zahtevki za pridobitev patenta Skupnosti, kar tudi ni naletelo na veliko odobravanje (Jolly, 2012, str. 14).

Kljub temu je bilo precej interesa za vzpostavitev sistema enotnega patenta, ki pa je moral izpolnjevati naslednje pogoje: samostojni postopki odobravanja (angl. *single granting proceedings*), enotni patent kot predmet lastnine mora biti predmet enotnih predpisov, ki urejajo pravice (na primer prenose in registracije licenc), izvrševanje in preklic. In nenazadnje, sistem za reševanje sporov glede enotnega patenta bi moral biti sistem z enim samim vrhovnim sodiščem (Jolly, 2012, str. 14).

Leta 2010 je bil vložen predlog, da bi se enotni patent podeljevalo v okviru tedanje Evropske patentne konvencije, ampak bi veljal samo v EU. Uporabili bi jezikovno ureditev po Evropski patentni konvenciji, kar bi pomenilo, da se lahko vloži patentne prijave v enem od treh uradnih jezikov: francoščini, nemščini ali angleščini. V teku procesa podeljevanja patenta bi se morali zahtevki prevesti še v ostala dva uradna jezika. Po podelitvi patenta torej ne bi bilo potrebno nobenega nadaljnjega prevajanja. Z drugimi besedami, pravila Londonskega protokola, ki zagotavljajo državam članicam, da imajo možnost zahtevati le prevod zahtevkov, ne bi bila uporabljena v primeru enotnih patentov. Vendar pa sta ta predlog blokirali Španija in Italija, ker sta želeli, da imajo njuni nacionalni jeziki enako vlogo kot francoski in nemški jezik. Druge države članice Evropske skupnosti se s tem niso strinjale (Jolly, 2012, str. 14).

Zaradi potrebe po boljši ureditvi skupne patentne zaščite in tesnejšega sodelovanja pri obravnavanju problematike se je 12 držav članic EU leta 2010 obrnilo na Evropsko komisijo. Kasneje se je zahtevam prvotnih 12 članic pridružilo še 13 drugih držav članic. Rezultat prizadevanj je potrjen Sklep o potrditvi okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva, ki ga je Svet EU sprejel dne 10. 3. 2011. Za njim stojijo vse države članice EU z izjemo Španije in Poljske, Hrvaško pa odločitev še čaka. Sprejet sklep omogoča soobstoj tako dosedanjih sistemov prijavljanja patentov, hkrati pa omogoča platformo za nadaljnja prizadevanja za oblikovanje sistema enotnega patenta. Taka rešitev omogoča prijaviteljem, da med različnimi potmi prijave patenta, sami izberejo tisto, ki jim najbolj ustreza (Urad RS za intelektualno lastnino, 2012).

4.2 Izzivi sprejemanja Evropskega patenta z enotnim učinkom

Pri prebiranju literature je bilo pred letom 2012 zaslediti razhajanje pri izrazoslovju in težave z ustreznim poimenovanjem instituta enotnega patenta, ki bi veljal na področju Evropske unije (oziroma držav članic Evropske unije – podpisnic). V literaturi so se do leta 2012 za poimenovanje instituta poenotenih pravil za enkratno prijavo patenta v vseh državah članicah Evropske unije hkrati uporabljali angleški izrazi kot so *Unitary European Patent*, tudi *European patent*, *Patent of European Union* in pa *Unitary Patent* (Jolly, 2012). Pazljivi moramo biti pri izrazu Evropski patent, saj je to običajno izraz za patent, pridobljen po PCT poti. Zirnstein (Zirnstein, 2007) je leta 2007 uporabila naslednje prevode: patent Skupnosti, unitarni patent in Patent Evropske skupnosti; drugod je zaslediti tudi izraze Enotni evropski patent, Patent EU, enotni patent EU ali kar enotni patent. Od sprejetja paketa 3 sporazumov leta 2012, ki predstavljajo pravno osnovo za nadaljnje urejanje skupnega patenta, se v slovenski literaturi uporabljata izraza Evropski patent z enotnim učinkom in Evropski patent z unitarnim učinkom (Kovač et al., 2016).

Izraz Evropski patent z enotnim/unitarnim učinkom poudarja njegovo temeljno lastnost – unitarnost – da ima torej tak patent enoten učinek na celotnem teritoriju Evropske unije oziroma podeljuje enotno varstveno pravico za celotno EU (Zirnstein, 2007, str. 77).

Drugo veliko področje, ki je bilo velik izziv ob sprejemanju Evropskega patenta z enotnim učinkom, je (bilo) področje stroškov – skupni stroški prijave patenta in pristojbine za vzdrževanje, znotraj tega pa je bila pomembna tema stroški prevajanj v nacionalne jezike – najti je bilo potrebno kompromis med tem, da je lahko zaradi nižjih stroškov prijave patenta le nekaj (tri)je nacionalnih jezikov uradnih za postopke, hkrati pa se ostale države ne smejo čutiti zapostavljene.

Ocene Evropske komisije kažejo, da so trenutno uradni stroški (to so stroški brez vključenih stroškov odvetnikov za pripravo patentne prijave in za pridobitev patenta) v Evropi lahko 10-krat višji kot v Združenih državah Amerike (Komisija Evropskih skupnosti, 2011, str. 24). Poleg tega so stroški prevajanja (po že podeljenem patentu), ki

nastanejo, če želimo Evropski patent potrditi v več izbranih evropskih državah, lahko izjemno visoki. Komisija Evropskih skupnosti ocenjuje, da bi na primer za prijavo patenta, ki vsebuje 15 strani specifikacije in 5 strani zahtevka, ki bi ga želeli potrditi v 13 evropskih državah, samo stroški prevajanja presegli 12.500 evrov. Če bi želeli isti patent prijaviti v vseh 27 državah članicah, bi samo za prevod v nacionalne jezike plačali preko 32.000 evrov (Jolly, 2012, str. 13). Prav tako je stroškom prijave potrebno dodati še ostale stroške vzdrževanja patenta.

Novembra 2008 je 14 držav članic Evropske unije (od 34-ih) sicer ratificiralo Londonski sporazum, ki je pomenil pomemben korak v smeri znižanja stroškov patentiranja pri validiranju patentov v nacionalnih patentnih uradih. Študija, ki sta jo o Londonskem sporazumu in njegovem vplivu na stroškovni vidik patentiranja v Evropski uniji objavila van Pottelsberghe de la Potterie in Mejer (2009, str. 211), je pokazala, da je z znižanjem stroškov patentiranja v okviru Londonskega sporazuma, gospodarski sektor skupno prihranil 220 milijonov evrov.

Pomembno je poudariti, da se bodo z uvedbo Evropskega patenta z enotnim učinkom znižale tudi pristojbine, ki so določene po letih (v 2. letu znašajo 35 evrov, potem pa so določene za vsako nadaljnje leto naprej, vse do 20. leta, ko naj bi pristojbine za celotno 20-letno obdobje znašale 4.855 evrov, k temu pa je potrebno prišteti še dodatne pristojbine, ki temu strošku dodajo še 50% prej omenjenih pristojbin. Skupaj naj bi vse pristojbine za najdaljše obdobje (20 let) torej znašale okrog 7.282 evrov (Evropski patentni urad, 2016).

Skupni stroški prijave patenta in pristojbine za vzdrževanje bi se po uvedbi Evropskega patenta z enotnim učinkom torej znižale s približno 12.500 do 32.000 evrov na približno 5.000 do 7.000 evrov (Kovač et al., 2016, str. 21). Tako bistveno znižanje stroškov bi pomenilo pomembno stroškovno razbremenitev slovenskih podjetij še toliko bolj, ker so slovenska podjetja precej izvozno usmerjena in potrebujejo stroškovno ustrezno patentno zaščito prav v državah Evropske unije, s katerimi veliko poslujejo. Pomembno je poudariti, da bi torej podjetje s pridobljenim Evropskim patentom z enotnim učinkom dobilo patentno varstvo v vseh državah članicah EU (podpisnicah) in hkrati prihranilo pri stroških, ki jih zahtevajo dosednji načini patentne prijave. Tako bi tudi gospodarsko področje Evropske unije postalo bolj konkurenčno v primerjavi z drugimi gospodarskimi velesilami, začenši z Združenimi državami Amerike, kjer osnovni stroški prijave patenta pri Patentnem uradu ZDA (angl. *United States Patent and Trademark Office* ali USPTO) za patent, ki velja na celotnem področju Združenih držav Amerike, znašajo 280 dolarjev, za mala podjetja je ta strošek 140 dolarjev, za mikro podjetja pa 70 dolarjev. Dodatni stroški, če je prijava v neuradnem jeziku (ni v angleškem jeziku), pa znesejo 140 dolarjev (Patentni urad ZDA, 2016). K temu je potrebno prišteti še ostale stroške po njihovem ceniku. V evrih znašajo končni stroški za pridobitev in vzdrževanje patenta na območju Združenih držav Amerike v povprečju okrog 1850 evrov (Komisija Evropskih skupnosti, 2011, str. 24). Nižji stroški in manj zapleten sistem prijave pomeni, da je v Združenih

državah Amerike – in prav tako tudi na Kitajskem – bistveno več vloženih patentov kot v Evropski uniji. Tudi končno število podeljenih patentov je sorazmerno številu vloženih patentov in je torej večje v Združenih državah Amerike in na Kitajskem kot v Evropski uniji. Tako je bilo leta 2011 v Združenih državah Amerike podeljenih 224.000 patentov, na Kitajskem 172.000 patentov, v Evropi pa 62.000 patentov (Kovač et al., 2016, str. 2).

Možne rešitve za znižanje prevelikih stroškov za pridobitev in ohranjanje pravne zaščite patentov v Evropski uniji so se nakazovale v smeri, da se po podelitvi patenta ne bi več zahtevalo prevodov v vse nacionalne jezike držav članic Evropske unije (Jolly, 2012, str. 15). Predlagano je bilo, da bi se samo zahtevki za patente, ki bi bili odobreni, prevajali v vse tri uradne jezike – angleški, nemški in francoski, tako kot je to potrebno že pri sedanjih evropskih patentih. Prevoje bi bilo potrebno zagotoviti le v morebitnih pravnih sporih, in sicer, če bi domnevni kršitelj zahteval, da se zagotovi celoten prevod v jezik države, v kateri domnevna kršitev poteka ali v kateri ima domnevni kršitelj stalno prebivališče. Poleg tega bi lahko sodišče zahtevalo od imetnika, da zagotovi celoten prevod v jezik države, kjer poteka postopek pred sodiščem (Jolly, 2012, str. 15). Do popolne ukinitve prevodov je bilo nato z Uredbo Sveta EU št. 1260/2012 uvedeno prehodno obdobje v dolžini 12 let. V tem prehodnem obdobju bo moral imetnik, če je zahtevek za Evropski patent z enotnim učinkom v francoščini ali nemščini, zagotoviti celotni prevod v angleščino. Če je zahtevek v angleščini, ga bo potrebno v celoti prevesti še v enega izmed uradnih jezikov sodelujočih držav članic Evropske unije. To prehodno obdobje se bo končalo, če se bo lahko zagotovilo visokokakovostne strojne prevode. Ali so ti strojni prevodi »visoke kakovosti«, bo določila strokovna komisija, ki ima predstavnike tako Evropskega patentnega urada kot tudi uporabnikov. Strokovna komisija bo ocenila raven kakovosti vsaki dve leti, začeni po šestih letih od začetka veljavnosti (Jolly, 2012, str. 15).

4.3 Pravna podlaga za Evropski patent z enotnim učinkom

Pravno podlago za Evropski patent z enotnim učinkom predstavlja sklop treh dokumentov, sprejetih leta 2012 (Kovač et al., 2016, str. 15):

- Uredba (EU) št. 1257/2012 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 17. 12. 2012 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva (Ur.l. EU, št. 361/2012),
- Uredba Sveta (EU) št. 1260/2012 z dne 17. 12. 2012 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva v zvezi z veljavno ureditvijo prevajanja (Ur. l. EU, št. 361/2012) in pa sprejetje
- mednarodnega sporazuma, ki ustanavlja Enotno sodišče za patente (Sporazum o enotnem sodišču za patente).

Pomembno je še poudariti, da člen 89(1) Sporazuma o Enotnem sodišču za patente še določa, da Sporazum ne more začeti veljati pred začetkom veljavnosti sprememb Uredbe

Bruselj I (prenovitev), ki ureja razmerje med obema pravnima aktoma (Kovač et al., 2016, str. 16).

4.4 Sodno varstvo

Za zagotavljanje enotnega evropskega patentnega varstva je potrebno zagotoviti ustrezen sistem pristojnih sodišč na prvi in drugi stopnji. V okviru sodnega varstva bo delovala še institucija za arbitražno in mediacijsko reševanje sporov, to je Center za arbitražo in mediacijo, ki bo v Ljubljani in Lizboni. Le neprestano skrbno delovanje v smeri zagotavljanja učinkovitega sodnega varstva vodi v pravilno delujoč sistem zaščite izumov, zato je to eden bistvenih delov za dobro delovanje sistema ščitenja pravic, ki izhajajo iz intelektualne lastnine.

V začetku podpoglavja sta predstavljena prvostopenjsko sodišče – to je Enotno sodišče za patente v sedežem v Parizu in dvema enotama v Münchnu in Londonu – in drugostopenjsko (pritožbeno) sodišče v Luksemburgu, v nadaljevanju je opisan Center za arbitražo in mediacijo v Ljubljani in Lizboni, nazadnje pa je opisano še, kako je s pridobivanjem izvršljivega naslova – predvsem v primeru poravnave.

4.4.1 Prvostopenjsko in drugostopenjsko sodišče

Evropski patent z enotnim učinkom zahteva tudi enotno sodno varstvo in sodišča, ki bodo odločala o morebitnih sporih v primeru kršenja pravic, ki izhajajo iz Evropskih patentov z enotnim učinkom. Posebej je potrebno poudariti, da je poenoten sistem sodnega varstva in pristojnega sistema sodišč, ki bodo odločala o morebitnih sporih v primeru kršenja pravic, ki izhajajo iz Evropskih patentov z enotnim učinkom, sine qua non za nastanek enotnega evropskega patentnega varstva.

Med možnimi rešitvami se je izoblikovala ideja o sodišču prve stopnje, ki bi imelo oddelke v tistih državah, ki jih želijo imeti, ali regionalne oddelke za skupine držav pogodbenic. Poleg tega bi osrednji oddelek Enotnega patentnega sodišča (angl. *Unified Patent Court*) zagotavljal sodno varstvo patentov za tiste države, ki še niso pripravljene imeti svojega lokalnega ali regionalnega oddelka Enotnega patentnega sodišča. Poleg tega naj bi v okviru njega delovalo osrednje pritožbeno sodišče (Jolly, 2012, str. 16).

Predvideno Enotno sodišče za patente s sedežem v Parizu bo imelo izključno pristojnost³ in bo tako nadomestilo nacionalna sodišča (za spore v okviru Sporazuma o enotnem sodišču za patente). Poleg sedeža v Parizu bo Enotno sodišče za patente imelo še dve enoti v Münchnu in Londonu (prvostopenjska sodišča). Vsaka enota prvostopenjskega sodišča

³ Potemtakem nacionalna sodišča ne bodo več mogla odločati o sporih o patentih v okviru Sporazuma o enotnem sodišču za patente.

bo pristojna za posamezna področja po Mednarodni patentni klasifikaciji (angl. *International Patent Classification*, v nadaljevanju IPC) (Kovač et al., 2016, str. 15). Pritožbeno sodišče (drugostopenjsko sodišče) se bo nahajalo v Luksemburgu. V 32. členu Sporazuma o enotnem sodišču za patente je zapisana izključna pristojnost sodišča za 9 vrst sporov, med drugim za spore zaradi škode ali nadomestila, ki izhajajo iz začasnega varstva, ki se pridobi z objavljeno prijavo Evropskega patenta z enotnim učinkom (Ristin, 2015, str. 5).

Po novi ureditvi naj bi novo sodišče bilo izključno pristojno ne samo za Evropske patente z enotnim učinkom, ampak tudi izključno pristojno za že obstoječe klasične evropske patente v "šopku". Bodoči enotni patent namreč ne odpravlja klasičnega evropskega patenta, le ponuja dodatno možnost. Vendar se v primeru, da Slovenija ratificira sporazum, preda dosedanjo pristojnost za spore o kršitvah klasičnih evropskih patentov, kar ni v skladu z načelom teritorialnosti (Kovač et al., 2016, str. 19).

4.4.2 Center za arbitražo in mediacijo v Ljubljani in Lizboni

Za patentno arbitražo in mediacijo sta bili izbrani Ljubljana in Lizbona. Slovenski Center za mediacijo in arbitražo za patente v Ljubljani (v nadaljevanju CAM ali Center) bo sicer del Sodišča in bo z njegove strani tudi financiran (Ristin, 2015, str. 4), a bo deloval neodvisno. Poleg Ljubljane bo Center imel sedež tudi v Lizboni. Zaposloval bo predvidoma vsaj štiri ljudi – direktorja, 2 case managerja in poslovnega sekretarja, seveda pa sta za obstoj in dobro delovanje sodišča nujna tudi dovolj veliko število strank in obravnavanih primerov, kar bo odsev kvalitetnega dela in strokovnih arbitrov in mediatorjev. Listo arbitrov in mediatorjev bo vodil in dopolnjeval CAM, odgovoren pa bi bil tudi za njihovo izobraževanje (Ristin, 2015, str. 7).

Za uspešno delovaje Centra bi morali biti z možnostjo odločitve spora z mediacijo in arbitražo dobro seznanjeni vsi sodniki Sodišča, da bi lahko stranke ustrezno napotili na CAM v vsakem sporu, za katerega bi ocenili, da je to smotrno (Ristin, 2015, str. 7).

Slovenija je bila za CAM izbrana gotovo tudi zaradi več kot 15-letne tradicije uspešnega izvensodnega reševanja sporov z mediacijo, ki je vključena v programe sodišč. Število na ta način uspešno rešenih sporov pri nas presega 10.000 (Ristin, 2015, str. 8). Posebnost mediacij v Sloveniji je tudi možnost mediacije na pritožbeni stopnji, kar bi bilo mogoče smiselno uporabiti tudi v delovanju CAM.

4.4.3 Pridobitev izvršljivega naslova

Pomembno je poudariti, da se je za pridobitev izvršljivega pravnega naslova iz spora po 9. členu Sporazuma o enotnem sodišču za patente potrebno obrniti na Sodišče, za mediacijo in arbitražo pa na CAM. Stranki lahko kadarkoli med postopkom končata zadevo s

poravnavo (Ristin, 2015, str. 4). Če se stranki odločita za to pot med sodnim postopkom ali mediacijo, mora poravnavo potrditi sodnik, medtem ko je za odločbo iz arbitraže potrebno potrdilo o izvršljivosti (odločbi sodišča se priloži sklep sodišča o izvršljivosti). Poravnava je namreč pogodba, ki brez potrditve sodnika ni izvršljiv naslov (*res transacta*) (Ristin, 2015, str. 5).

Sporazum v 82. členu določa, da so odločbe in sklepi sodišča izvršljivi v vseh državah pogodbenicah, kar dokazuje in potrjuje značaj unitarnosti Evropskega patenta z enotnim učinkom ter pomeni močno pravno zaščito izuma v vseh državah članicah Evropske unije podpisnicah Sporazuma (Ristin, 2015, str. 4).

4.5 Unitarnost Evropskega patenta z enotnim učinkom

Vsaka ureditev stremi k izboljšanju obstoječega stanja. Tudi v tem primeru sta glavni vodili za enotno ureditev področja predvsem zmanjšanje visokih stroškov, ki trenutno spremljajo vsako prijavljanje patenta in njegovega vzdrževanja, ter poenostavitev sistema varovanja in uveljavljanja zaščite pravic, ki izhajajo iz njega.

Vendar pa taka ureditev pomeni tudi večjo odgovornost lastnika patenta, da sam bolj učinkovito in z večjo odgovornostjo spremlja svoje pravice, ki izhajajo iz podeljenega patenta (Kovač et al., 2016, str. 16).

Unitarnost (enotnost) se kaže predvsem v naslednjih elementih (Urad RS za intelektualno lastnino, 2012):

a) vzpostavitev instrumenta evropskega patenta z enotnim učinkom, kar pomeni patent, ki je podeljen in velja na območjih v naslednjih sodelujočih državah članicah: Belgija, Bolgarija, Češka republika, Danska, Nemčija, Estonija, Grčija, Francija, Irska, Ciper, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nizozemska, Avstrija, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovenija, Slovaška, Finska, Švedska in Združeno kraljestvo;

b) enoten postopek, ki se vodi pred Evropskim patentnim uradom in s katerim se skrajša čas ter znižajo stroški, vezani na prevod, pristojbine in patentne zastopnike v postopku validacije pred nacionalnimi uradi;

c) zahtevek za enotni patent se predloži v jeziku postopka; v primeru spora glede pravic enotnega evropskega patenta imetnik le-teh zagotovi prevod patenta, ki je predmet spora, v uradnem jeziku države članice, ki je podpisnica dogovora o enotnem evropskem patentu in v kateri se je zgodila domnevna kršitev oziroma v kateri ima domnevni kršitelj stalno prebivališče.

V septembru 2015 se je državam članicam Evropske unije, kjer je podeljen in velja Evropski patent z enotnim učinkom, pridružila še Italija (Komisija Evropskih skupnosti, 2015). Tako je Italija postala 26. država članica Evropske unije, ki se je pridružila okrepljenemu sodelovanju na področju poenotenja patentne zaščite na območju Evropske unije.

5 UČINKI EVROPSKEGA PATENTA Z ENOTNIM UČINKOM

V poglavju o učinkih Evropskega patenta z enotnim učinkom so opisani pričakovani učinki na Slovenijo, na ostale države članice Evropske unije in na različne druge interesne skupine, ki se jim bo – zaradi spremenjenega sistema enotne evropske zaščite patentov – spremenila narava njihovega delovanja – z zmanjšanjem pristojnosti, ukinitvijo trga za njihovo delovanje in podobno. Opisani so pričakovani učinki na izumitelje in inovatorje, podjetja, nacionalne urade za intelektualno lastnino ter na prevajalce, prevajalske agencije, patentne odvetnike in pravnike.

5.1 Učinki na Slovenijo

Vlada Republike Slovenije (2016) je v Sporočilu za javnost objavila, da je določila besedilo predloga Zakona o ratifikaciji sporazuma o enotnem sodišču za patente in hkrati navedla cilj Slovenije kot ene izmed članic Evropske unije, ki si prizadevajo za vzpostavitev enotnega patentnega sistema, na podlagi katerega bo uveden sodni sistem z enotnim sodiščem za patente, ki bo pristojno za reševanje sporov v zvezi z evropskim patentom (ki ga podeljuje Evropski patentni urad na podlagi Evropske patentne konvencije) in na novo uvedenim enotnim patentom.

Republika Slovenija se bo sicer morala odpovedati pristojnosti za spore v primeru kršitev Evropskih patentov z enotnim učinkom in tudi pristojnosti za spore pri kršitvah klasičnih evropskih patentov, hkrati pa bo na drugi strani pridobila Center za arbitražo in mediacijo v Ljubljani. S pridružitvijo Evropski uniji je bila načrtovana tudi smer konstruktivnega delovanja za skupno dobro celotnega evropskega prostora, zato se je Slovenija tudi odpovedala delu svojih pristojnosti, vendar pa je v omejenem okviru svojih pogajalskih možnosti dosegla pomemben dosežek s pridobitvijo arbitražnega in mediacijskega organa v Ljubljani.

Na področju zaščite patentov je velika težava v primeru majhnih držav članic Evropske unije, med katere spada tudi Slovenija, saj je le majhen del vseh patentov prijavljen v manjših državah članicah Evropske unije – delež znaša okrog 20 odstotkov (Straathof & van Veldhuizen, 2010). Alarmantno postaja to, da ta delež še pada. Velika podjetja se ne odločajo za validacijo patenta v majhnih državah, kar za male države pomeni, da se v njih manjša tehnološka konkurenčnost. Število patentov tako ostaja nizko, kar prispeva k

slabšemu tehnološkemu razvoju, hkrati pa država postaja tudi manj atraktivna za tuje inovatorje. V majhnih državah podjetja raje posnemajo in se izogibajo patentiranju, namesto da bi vlagali v tehnološki razvoj. Eden od razlogov za to početje je tudi raznolikost postopkov varstva patentov, ki se razlikujejo od države do države. Uvedba Evropskega patenta z enotnim učinkom bi zato spodbudila tudi manjše države – tudi za Slovenijo se pričakuje podobno – k povečanju inovacijske dejavnosti in zmanjšanju posnemanja (Straathof & van Veldhuizen, 2010).

5.2 Učinki na druge države članice Evropske unije

Patentno pravo se med državami članicami Evropske unije razlikuje, saj lahko države samostojno postavljajo pogoje za patentiranje in predpisujejo različne načine pridobivanja patentov. Še večje so razlike pri sodnem uveljavljanju pravic iz patentov. Pred uvedbo Evropskega patenta z enotnim učinkom je bilo patentno pravo sicer poenoteno predvsem na področju pridobivanja patentov, vendar je bil poenoten samo postopek za pridobitev evropskega patenta, in je kljub temu, da je dotedanje evropsko patentno pravo bilo v začetni fazi pridobivanja patenta poenoteno v dokaj visoki stopnji, bilo še vedno potrebno vse postopke po podelitvi patenta urejati v vsaki državi podpisnici EPC posebej.

Kljub temu, da je patentno pravo v Evropi že v veliki meri harmonizirano, je potrebno poudariti, da je v okviru EPC harmoniziran ali bolje – centraliziran – zgolj postopek za pridobitev evropskega patenta, ki od podelitve živi kot nacionalni patent svoje samostojno življenje v vsaki od držav članic EPC. Po tem se Evropa bistveno razlikuje od ZDA ali Japonske, kjer je za učinkovito patentno varstvo treba pridobiti le en sam patent (Zirnshtein, 2007, str. 33). S tega stališča bi uvedba tako enotnega postopka za pridobitev Evropskega patenta z enotnim učinkom, kot tudi enotno nadaljnje uveljavljanje in zagotavljanje pravic, ki izhajajo iz njega, izjemno znižala stroške inovatorjem, skrajšala čas in zapletenost procesa pridobivanja in vzdrževanja pravic, ki izhajajo iz patenta, posledično spodbujala (ali vsaj ne zavirala) procese ustvarjalnosti in inovativnosti ter nenazadnje spodbujala podjetništvo v vsaki državi članici Evropske unije posebej, torej bi to spodbujalo tudi celotno gospodarstvo Evropske unije – gledano Evropsko unijo kot enotno gospodarsko konkurenčnosti evropskega prostora v primerjavi z ZDA in močnimi azijskimi državami. Če bi nov sistem odvzel preveč pristojnosti posameznim državam na račun skupnega centralnega urejanja postopkov, pravnih in podobno, ter bi si s tem vse pomembnejše pristojnosti porazdelile le v nekaj večjih centrov ali držav, bi zagotovo nastal izziv za enotnost, saj bi države zagotovo želele pravično porazdeljene pristojnosti in se zaradi nestrinjanja z novim sistemom morda ne bi pridružile ali sploh želele sodelovati v njem, zato mora nov sistem Evropskega patenta z enotnim učinkom z občutkom vključevati pristojnosti posameznih držav članic Evropske unije. Države članice Evropske unije bodo sicer zagotovo izgubile del pristojnosti v posameznih postopkih pridobivanja, upravljanja in uveljavljanja pravic iz patentov, vendar pa bi moral nov sistem enotnega patentnega varstva namesto izgubljenih pristojnosti državam podeliti nove ali nekoliko spremenjene

pristojnosti – na primer sedež lokalnega ali regionalnega centra Enotnega sodišča za patente ali pa na primer sedež mediacijskega organa, kot je predvideno za Slovenijo.

5.3 Učinki na izumitelje in inovatorje

Predpostavljeno je, da želijo izumitelji in inovatorji maksimalno učinkovito zaščititi svoje izume, vendar jih zapleteni, dragi in dolgotrajni postopki pri tem omejujejo. S stališča, da nemiren ustvarjalni duh žene inovatorje, da v ustvarjanje, raziskovanje in inoviranje investirajo čim več svojega časa in denarja, želijo svoje izume in nadalje inovacije zaščititi čim hitreje in za ustrezne stroške.

5.4 Učinki na podjetja

Mala in srednja podjetja prav tako želijo v čim krajšem času, s čim manj zapletenimi postopki in tudi stroškovno učinkovito zaščititi svoje izume. Mala in srednja podjetja za postopke pridobivanja in nadaljnjega uveljavljanja pravic iz patentov nimajo zaposlenih ustreznih strokovnih sodelavcev in zato najemajo zunanje pravne sodelavce in prevajalce, zato postanejo stroški patentiranja izjemno visoki. Mala in srednja podjetja si tega ne morejo privoščiti, saj so stroški glede na koristi iz patenta previsoki. Evropski patent z enotnim učinkom naj bi s tega stališča spodbujevalno deloval v korist malih in srednjih podjetij, saj bi zaradi nižjih stroškov, hitrejših in preprostejših postopkov podjetja lažje patentirala svoje inovacije.

Kljub temu, da imajo velika podjetja lastne pravne službe, pa Evropski patent z enotnim učinkom zaradi manj kompleksnih in cenejših postopkov pozitivno vpliva tudi na inoviranje znotraj velikih podjetij. Ker je pot zaščite izumov tako lažja, krajša in stroškovno učinkovitejša, to pozitivno vpliva na inovacije, raziskovanje in razvoj tudi v velikih podjetjih. Uspešna podjetja so temelj uspešnega nacionalnega gospodarstva, vse to pa vodi v gospodarsko prosperiteto celotnega evropskega prostora.

Evropski patent z enotnim učinkom bo poleg znižanja stroškov, skrajšanja postopkov in uvedbe enotne pravne zaščite v vseh državah članicah Evropske unije, spodbudil inovativnost (in predvidoma zmanjšal posnemanje) v manjših državah članicah Evropske unije, hkrati pa bo tudi preprečil podjetjem strateško izogibanje patentiranju v posameznih državah, kjer delujejo njihovi najstrožji konkurenti (Straathof & van Veldhuizen, 2010). Podjetja se večkrat odločijo, da ne bodo validirala patenta v državi, kjer deluje njihov konkurent. S tem podjetja skušajo čim bolj zmanjšati tveganje, da bi njihovi konkurenti nasprotovali podelitvi patenta. V primeru, da je ta patent v neki državi odvzet, bi tak odvzem veljal v vseh državah članicah Evropske unije in ne samo v državi konkurenčnega podjetja (Straathof & van Veldhuizen, 2010). Z uvedbo Evropskega patenta z enotnim učinkom bo tako podjetjem veliko težje geografsko razdeliti trg. Če ne bo možnosti za

strateško validiranje le v določenih državah, bodo morala podjetja hitreje inovirati, da bi ostala korak pred konkurenco (Straathof & van Veldhuizen, 2010).

Trenutni evropski patent v šopku ponuja 9-mesečno obdobje po vložitvi patentnega zahtevka, v katerem se lahko odločimo, v katerih državah se bomo odločili validirati patent. Po tem obdobju podjetje ne more več spremeniti svoje odločitve in je geografsko omejeno in strogo vezano samo na države, kjer je patent že validiran (Staarhof & van Veldhuizen, 2010). Širitev nabora držav validacije po poteku tega roka torej sedaj ni možna. Evropski patent z enotnim učinkom bo s svojim enotnim geografskim učinkom odpravil to slabost trenutne ureditve. Podjetja lažje spremenijo trg in razširijo proizvodnjo ali poslovanje še v druge države, če imajo tam validiran patent. Če ga nimajo, se podjetje najverjetneje ne bo odločilo za širjenje dejavnosti na tak trg, kar spet postavlja majhne države z nizko stopnjo validiranih patentov v slabši položaj. Tu bo Evropski patent z evropskim učinkom zaradi svoje enotnosti omogočal bolj učinkovito odpiranje novih trgov in preusmeritve lokacij dela firm. S tem se bo konkurenčnost evropskega področja povečala. Nenazadnje ni zanemarljivo tudi dejstvo, da bodo lahko ameriške, japonske in druge multinacionalke kupile patent za celotno Evropsko unijo od nekega evropskega podjetja (Straathof & van Veldhuizen, 2010).

Vendar pa je ob vseh prednostih Evropskega patenta z enotnim učinkom nekaj odločilnih dejavnikov precej zaviralnih za podjetja, med njimi je najbolj problematičen stroškovni vpliv sodnega varstva patentov. Pretnar (2015) navaja, da bo pravljanje pred Enotnim patentnim sodiščem stroškovno neustrezno in torej izjemno predrago za slovenska podjetja; edino slovensko podjetje, ki bi mu novo sodišče morda stroškovno in tudi sicer ustrezalo, je verjetno Krka.

5.5 Učinki na nacionalne urade za intelektualno lastnino

Zaradi manjšanja pristojnosti nacionalnih uradov za intelektualno lastnino in prenosa dela njihovih pristojnosti na krovno evropsko institucijo se lahko pričakuje negativen odziv nacionalnih uradov in njihovih zaposlenih na tovrstne spremembe. Po drugi strani pa nacionalni uradi pridobivajo nove pristojnosti, ki bodo sicer spremenile, a nadomestile in morda celo presegle dotedanje pristojnosti.

Uvedba sistema Evropskega patenta z enotnim učinkom pomeni precej verjetno izgubo moči in nadzora s strani nacionalnih patentnih uradov (Danguy & van Pottelsberghe de la Potterie, 2011, str. 29). Avtorja še navajata, da imajo patentni uradi veliko lobistično moč in možnost kontrole trenutnega patentnega sistema, in ker iz tega sistema pridobivajo znatna sredstva in imajo iz trenutno precej razdrobljenega sistema tudi velike koristi, lahko v tem iščemo razloge za v preteklosti oteženo sprejemanje sprememb na področju patentov v zadnjih 50 letih in za uspešen odpor do uvajanja enotnega patentnega sistema v Evropski uniji.

5.6 Učinki na prevajalce, prevajalske agencije, patentne odvetnike in pravnike

Evropski patent z enotnim učinkom bo izredno zmanjšal stroške tudi na račun prevajalskih storitev, saj prevodi v vse nacionalne jezike držav članic Evropske unije ne bodo več potrebni. Zaradi tega se pričakuje, da bodo prevajalci nezadovoljni s temi spremembami na področju uporabe nacionalnih jezikov. Zmanjšanje stroškov prevajanja bo samostojnim prevajalcem in prevajalskim agencijam, ki se pretežno ukvarjajo s prevodi patentnih zahtevkov in ostale dokumentacije, povezane s patentnim varstvom, močno znižalo prihodke iz tega naslova. Pričakuje se, da bo izguba prevajalcev (sicer na račun znižanja stroškov za patent) znašala v povprečju okoli 2.600 dolarjev na patent (Danguy & van Pottelsberghe de la Potterie, 2011, str. 27).

Prav tako se pričakuje, da bodo imeli patentni odvetniki izgubo prihodkov, ki so jih do sedaj prejeli na račun nudenja odvetniških storitev v okviru sodelovanja z vsemi nacionalnimi patentnimi uradi v vseh državah, ki jih je zahteval postopek za pridobitev in vzdrževanje patenta. Ocenjeni stroški znašajo v povprečju okoli 2.500 dolarjev na patent (Danguy & van Pottelsberghe de la Potterie, 2011, str. 28). Gre večinoma za različne vrste stroškov (za vložitev patentnih prevodov, za zastopanje podjetij v postopkih, posredniške stroške za vzdrževanje patenta in podobno). Podobno, kot sta avtorja ugotovila glede lobistične moči in možnosti izvajanja kontrole nad trenutnim patentnim varstvom, velja del razlogov za počasno urejanje in oteženo sprejemanje sprememb na področju patentnega varstva pripisati tudi prevajalcem, prevajalskim agencijam, patentnim odvetnikom in pravnikom.

6 IZZIVI ZA PRIHODNOST EVROPSKEGA PATENTA Z ENOTNIM UČINKOM

Evropski patent z enotnim učinkom ima prednost pri uveljavljanju pravic, saj se uveljavlja pravice v enem samem postopku na podlagi enotne zakonodaje Evropske unije, ne pa v vsaki državi članici posebej, kar znatno zmanjša stroške pridobivanja patenta. Poleg tega so pristojbine za vzdrževanje veljavnosti Evropskega patenta z enotnim učinkom bistveno nižje, še posebej v primerjavi s tem, če seštejemo pristojbine za vzdrževanje patenta v vsaki posamezni državi Evropske unije skupaj. Druga pomembna značilnost, ki bo morala biti zagotovljena, je ustrezen sistem sodnega varstva patentov. Ti dve sta ključni značilnosti, ki bosta morali v praksi delovati zelo učinkovito, oziroma tako, kot je predvideno v trenutnih prizadevanjih za Evropski patent z enotnim učinkom.

Poleg teh dveh ključnih značilnosti pa se odpira še precej drugih dvomov, vprašanj in kritičnih pogledov, ki so predstavljeni v nadaljevanju.

6.1 Vpliv stroškov na patentno obnašanje

Eden ključnih ciljev za spremembo obstoječih sistemov patentnega varstva je zmanjšanje stroškov in vzpostavitev sistema, ki bi ob ustreznih stroških hkrati učinkovito zaščitil patente. Visoki stroški v okviru postopka za pridobitev patenta nastanejo s stroški prevodov, nato prijavitelja čakajo visoke pristojbine in ostali stroški, ki so povezani s pridobivanjem patenta. Ko je enkrat patent pridobljen, pa nastajajo še visoki stroški za vzdrževanje patenta. Vse to je velik finančni zalogaj za podjetja v Evropski uniji, zato je to eden močno zaviralnih dejavnikov za inovacijsko dejavnost, za gospodarsko rast in za mednarodno konkurenčnost Evropske unije.

Če bo želela Evropska unija na področju zaščite patentov tudi stroškovno konkurirati z ZDA in velikimi azijskimi velesilami, bo morala hkrati zagotoviti dobro pravno zaščito patentov, ob tem pa ustrezno znižati stroške. Morda bi veljalo razmisliti tudi o zmanjšanju pristojbin za prijavo in vzdrževanje patenta v primeru majhnih in srednjih podjetij. Glede na to, da so majhna in srednja podjetja (pa tudi posamezni individualni inovatorji) gonilo razvoja, in njihova uspešnost vodi k uspešnosti celotnega nacionalnega in nadalje tudi evropskega gospodarstva, bi bilo zanje smiselno uvesti nižje pristojbine. To bi zagotovo spodbudilo procese inoviranja in posledično ustanavljanja novih uspešnih – pa tudi nišnih – podjetij, kar bi pozitivno vplivalo na gospodarske procese v Evropski uniji in njeno mednarodno gospodarsko veljavo.

6.2 Izziv glede vzporednosti postopkov pred sodišči različnih držav članic Evropske unije

Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah določa pravila, ki opredeljujejo mednarodno pristojnost sodišč držav članic, in pravila, ki preprečujejo vzporedne postopke pred sodišči različnih držav članic. Določa tudi pravila za priznavanje in izvrševanje sodnih odločb nacionalnih sodišč v drugih državah članicah. Med drugim zajema pravde na področju pravic intelektualne lastnine, vključno s patenti. 12. decembra 2012 je bila sprejeta Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, ki prenavlja Uredbo (ES) št. 44/2001. Uredba (EU) št. 1215/2012 se je začela uporabljati 10. januarja 2015 (Kovač et al., 2016, str. 16).

S tem je torej določeno, kakšne pristojnosti imajo sodišča v vsaki državi članici posebej, pravila, kako morajo potekati postopki, da ne bi prihajalo do vzporednih postopkov na sodiščih v različnih državah članic, nadalje je torej še določeno, kako naj druge države članice izvršujejo sodne odločbe, ki so jih odločila nacionalna sodišča v drugih državah članicah. S tem je dosežen pomemben korak na poti k enotnemu sistemu za zagotavljanje

ustreznih pristojnosti nacionalnih sodišč in hkrati preprečevanju vzporednosti postopkov pred sodišči različnih držav članic Evropske unije.

6.3 Izziv celostnega obravnavanja vseh treh sporazumov v okviru patentnega svežnja 2012

Sprejem enotnega patentnega varstva in sodnega sistema je ena izmed predpostavk za veljavnost enotnega patenta na določenem ozemlju – zato Evropski patent z enotnim učinkom na ozemlju držav, ki podpišejo Uredbo o okrepljenem sodelovanju, a zavrnejo podpis Sporazuma o enotnem sodišču, ne velja (Belec, 2015, str. 18).

Pomembno bo zagotoviti, da vse države članice Evropske unije podpišejo in ratificirajo vse tri sporazume v okviru patentnega svežnja 2012, v nasprotnem primeru Enotni evropski patent na ozemlju nekaterih držav ne bo veljal, kar spet zmanjšuje njegov unitarni učinek.

Potrebno je poudariti, da trenutno podpisanih sporazumov vse države še niso ratificirale. Pojavlja se vtis, da čakajo z dokončno odločitvijo, da bi se prej prepričale, kako bodo v procesu ratificiranja sporazumov ravnale ostale države članice Evropske unije. To pa v enotni sistem evropskega patentnega varstva vnaša samo nepotrebno negotovost in odlašanje s pomembnimi odločitvami ravno v času, ko ostali veliki svetovni gospodarski prostori z manj kompleksnimi in stroškovno ustrežnejšimi sistemi zagotavljanja ustrezne enotne patentne zaščite tekmujejo za gospodarsko moč v svetu, kar enotnemu evropskemu prostoru močno otežuje tekmo na področju zaščite intelektualne lastnine.

6.4 Zagotavljanje popolne enotnosti sistema Evropskega patenta z enotnim učinkom

Sistem Evropskega patenta z enotnim/unitarnim učinkom naj bi – kot pove že njegovo ime – imel unitaren, to je enoten učinek na celotnem področju Evropske unije, torej v popolnoma vseh državah članicah Evropske unije. Pojavlja se vprašanje, kako v sistem Evropskega patenta z enotnim učinkom vključiti tudi države članice Evropske unije, ki ne želijo sodelovati v tem sistemu ali z odločitvijo odlašajo in bodo reagirale, ki bodo videle, kako so se odločile druge države, saj nekatere države dvomijo v učinkovitost in uspešnost trenutno zastavljenega sistema Evropskega patenta z enotnim učinkom. Trenutno zaradi negativnega odziva nekaterih držav ne bo možno v popolnosti zagotavljati njegovega unitarnega učinka. Za doseg tega pogoja bi bilo potrebno zagotoviti, da vse države članice Evropske unije podpišejo in ratificirajo vse tri pravne dokumente iz patentnega svežnja. Ker pa se Španija in Italija nista pridružili okrepljenemu sodelovanju na področju patentne zaščite in ker nista podprli Predloga o uvedbi enotnega patentnega sistema iz leta 2010, tudi nista del sistema Enotnega evropskega sistema po Sklepu o potrditvi okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva. Prav tako dve državi članici

Evropske unije nista podpisali Sporazuma o enotnem sodišču za patente – to sta Poljska in (ponovno) Španija. Pomembno je poudariti, da bo sistem Evropskega patenta z enotnim učinkom deloval le v državah, ki bodo podpisal Sporazum tudi ratificirale. Pri tem se zdi, da je trenutno v sistemu Evropskega patenta z enotnim učinkom nekakšno stanje čakanja na odločitev drugih, saj ne moremo mimo občutka, da države čakajo ostale, same pa ne storijo odločnega koraka za ali proti. Pretnar za takšno taktično politiko uporablja izraz, da države izvajajo »odložilno politiko« (Pretnar, 2015). Odločitev Hrvaške o podpisu Sporazuma o enotnem sodišču za patente tudi še ni znana, saj je Hrvaška postala članica Evropske unije šele leta 2013. Za popolni učinek unitarnosti bo torej potrebno še veliko dogovarjanj, usklajevanj in morda tudi sprememb znotraj trenutno zastavljenega sistema Evropskega patenta z enotnim učinkom, da se bo lahko zadostilo in uskladilo pričakovanja vseh držav članic Evropske unije.

6.5 Stroški sporov in sodišč

Izključna pristojnost za reševanje sporov v primeru kršitev in za razveljavitvene postopke že podeljenih Evropskih patentov z enotnim učinkom naj bi bilo izključno pristojno Enotno patentno sodišče Evropske unije (Pretnar, 2015), ki ugotavlja, da bi bilo nadnacionalno sodišče načeloma korektna rešitev le v primeru, da bi bila tudi konkretizacija rešitve korektna, vendar pa navaja, da je nekaj rešitev v sporazumu zelo spornih.

Prva kritika je na račun stroškov pravedanja, ki bi bili izjemno visoki predvsem v primeru pravedanja (Pretnar, 2015). Začetni stroški, kot na primer stroški prijave in vzdrževanja patenta, bi bili sicer nižji, vendar pa bi visoke sodne takse in visoki potni stroški zaradi pravedanja v tujini postali velik finančni zalogaj. Ker mala in srednja podjetja v Sloveniji vlagajo več sto slovenskih nacionalnih patentov, enostavno ne bi imela dovolj sredstev za stroške v primeru morebitnega pravedanja, s čimer bi nastalo stanje, da bi v primeru obdolžitve to obdolžitev pač sprejeli – tudi, če ne bi bila utemeljena – ker enostavno ne bi imeli dovolj finančnih sredstev, da na tujem in na relativno oddaljenem sodišču dokažejo nasprotno (Kovač et al., 2016, str. 18).

Stroški, ki jih bodo podjetja morala nameniti Enotnemu sodišču za patente, bodo v primeru pravedanja izredno visoki tudi zaradi stroškov za sodnike. Na prvi stopnji sodijo trije sodniki, na drugi jih je pet (Pretnar, 2015). Po sporazumu mora sodišče samo poskrbeti, da pridobi sredstva za svoje delovanje od strank v postopku, kar pomeni, da bodo morala podjetja plačati tudi stroške za sodnike. Tudi zaradi tega bodo takse za pravedanje zelo visoke. Temu moramo dodati še stroške prevajanja dokumentov v vsaj enega od delovnih jezikov sodišča in tudi potne stroške, če bo pravedanje potekalo v tujini. V sistemu Evropskega patenta z enotnim učinkom je sicer vgrajen sistem izbire mesta pravedanja (angl. *forum shopping*), ampak pravedanje v tujini ni izključeno tudi v primeru, če Slovenija ustanovi lastno lokalno enoto sodišča ali pa ji skupaj z Madžarsko in Hrvaško uspe ustanoviti regionalno enoto v Ljubljani. Če bo potekalo sojenje v tujini (London ali

München), je temu treba prišteti še potne stroške in stroške tujih odvetnikov (Pretnar, 2015).

Ko se bodo podjetja odločala, kaj storiti v primeru obdolžitve, bodo zaradi vseh zgoraj navedenih stroškov prisiljena sprejeti obdolžitev kljub temu, da ne bi bila utemeljena, saj si teh visokih stroškov večina slovenskih podjetij ne bo mogla tega privoščiti. Največji vpliv bo to imelo v primeru majhnih in srednjih podjetij, kar potrjuje tudi britanska študija (Pretnar, 2015).

Druga kritika je na račun dokazovanja, ali dejansko obstaja kršitev, saj naj bi bil patentiran proizvod različen od tistega, ki ga uporablja domnevni kršitelj (Pretnar, 2015), da so torej med patentiranim in od kršitelja uporabljanim proizvodom pomembne razlike. Domnevni kršitelji v primeru obdolžitve kršitve patenta poskušajo razveljaviti domnevno kršeni patent – poskušajo dokazati, da ni nov, da ni dovolj natančno opisan, da ni na inventivni ravni in podobno (Pretnar, 2015), to pa pomeni, da mora podjetje najprej plačati stroške za postopek zaradi kršitve, nato pa (ker lahko pride do vzporednega postopka zaradi sistema izbire mesta pravdanja) še dodatne stroške za drugi postopek za razveljavljanje patenta, za katerega je pristojna centralna enota sodišča v Parizu (Pretnar, 2015). Poleg tega argumenta se domnevni kršitelji poslužujejo tudi drugega najpogostejšega argumenta, in sicer sklicevanje na pravico do predhodne uporabe (Pretnar, 2015). Domnevni kršitelj mora dokazati, da je izum, ki je predmet patenta, on razvil neodvisno od imetnika patenta in da se je že pred javno objavo patentne prijave za patent, ki je predmet spora, pripravljel na njegovo izkoriščanje. V tem primeru ima domnevni kršitelj pravico, da ta izum izkorišča – kljub temu, da ima imetnik patenta že podeljen patent za ta izum. Vendar pa je tu še pomembna kršitev načela unitarnosti: v primeru, da domnevni kršitelj uveljavi pravico do predhodne uporabe, ta njegova pravica velja le v državi domnevnega kršitelja. V praksi bi zaradi te določbe lahko prihajalo do slabega vpliva predvsem na izvozno usmerjena slovenska podjetja (Pretnar, 2015).

Tretja kritika je na pristojnosti Enotnega sodišča za patente, saj naj bi to sodišče poleg pristojnosti za reševanje sporov iz Evropskega patenta z enotnim učinkom imelo tudi izključno pristojnost za klasične evropske patente (patente v šopku), za katere so do tedaj pristojna nacionalna sodišča. Evropski patent z enotnim učinkom ne bo nadomestil klasičnega evropskega patenta, ampak bo postal dodatna možnost za uveljavljanje pravne zaščite izumov v evropskem prostoru. V primeru, da Slovenija ratificira sporazum, nacionalna sodišča izgubijo dosedanje pristojnost za reševanje sporov v primeru kršitev klasičnih evropskih patentov, to pa ni v skladu z načelom teritorialnosti, ki bi moralo postati pomemben del sistema Evropskega patenta z enotnim učinkom (Pretnar, 2015).

6.6 Izjemno povečanje števila patentov

V Sloveniji se kot največja negativna stran enotnega patenta izpostavlja dejstvo, da bodo patenti kar naenkrat veljali v vseh državah članicah Evropske unije. Naenkrat bi lahko v Sloveniji stopilo v veljavo do 60.000 patentov, medtem ko je v tem trenutku veljavnih in potrjenih le okoli 2.450 patentov (Urad RS za intelektualno lastnino, 2014). Tako izjemno hitro in številčno visoko povečanje patentov bi povzročilo nenadne in velike spremembe v slovenskem in evropskem gospodarstvu, zato je treba takšno spremembo s tako velikim številčnim povečanjem vzeti v zakup in se nanjo temeljito pripraviti.

7 SKLEP

Pridobitev patenta po PCT in EPC sicer ponuja bolj preprosto urejanje in pridobivanje patenta, vendar gre še vedno za pridobitev enega ali več patentov na nacionalnem nivoju (t.i. *šopek nacionalnih patentov*). Največja pomanjkljivost pa je predvsem v varstvu pravic, saj je potrebno varovanje in uveljavljanje pravic iz patenta v vsaki državi posebej. Prav zaradi pomanjkljivosti do sedaj veljavnih načinov pridobitve patenta v Evropi so nastale pobude za vzpostavitev patentnega sistema, ki bi ob določenih ustreznih stroških veljal na območju vseh držav članic Evropske unije in hkrati zagotavljal ustrezno pravno zaščito na celotnem območju Evropske unije.

Prav tako je nacionalni sistem pridobivanja patenta manj ustrezen, saj bi moral spodbujati ustvarjalnost in inovativnost v državi, ter s tem krepiti podjetništvo in podjetniško aktivnost, a je manj primeren za sedanji način mednarodnega delovanja gospodarstva, saj je primeren za pridobivanje patentnega varstva, ko potrebujemo patentno varstvo le v eni ali v nekaj državah. To pa je v sodobnem času globalnega gospodarstva manj uporabno.

Evropski patent z enotnim učinkom je sad prizadevanj za enotni patent, ki bi veljal v vseh državah članicah Evropske unije. Odgovarja na mnoga vprašanja in pomeni pomemben napredek na področju poenotenja pravne zaščite intelektualne na skupnem evropskem prostoru. Njegove pomembne prednosti so predvsem v nižjih stroških v fazi pridobivanja (prej so prevodi v vse nacionalne jezike držav članic Evropske unije predstavljali velik finančni zalogaj za prijavitelja patenta) in preprostejšem načinu pridobivanja patenta.

Kljub temu, da pomeni Evropski patent z enotnim učinkom pomemben korak naprej v smeri uvajanja patenta, ki bi veljal na celotnem ozemlju Evropske unije in podobno kot v ZDA in drugih velikih gospodarstvih zagotavljal pravno varstvo izumov na celotnem področju, to je v vseh državah hkrati, pa to področje odpira tudi nekatera pomembna vprašanja. Med prvimi se odpira izziv celostnega obravnavanja svežnja treh predpisov, ki uvajajo Evropski patent z enotnim učinkom – podpisati in ratificirati ga morajo vse države članice, kar pomeni, da je potrebno z veliko mero razumevanja in pretehtanih

kompromisov ustrezno porazdeliti pristojnosti, ki jih bodo v nadaljevanju imele posamezne države in najti primerno rešitev, ki bo odgovarjala vsem državam članicam, saj bo le v primeru sodelovanja (in ratificiranja) vseh držav članic Evropske unije zagotovljena popolna unitarnost tega instrumenta. Kritiki odpirajo tudi druga pomembna vprašanja, predvsem na področju visokih stroškov pravedanja, ki bi morda celo vodili v sprejemanje obdolžitve tudi v primeru, če ne bi bili krivi, saj bi (slovenska) majhna in srednja podjetja le s težavo krila te visoke stroške pravedanja v po navadi relativno precej oddaljenih (tujih) državah; v primeru dokazovanja, ali obstaja kršitev in naj bi bil patentiran izum različen od tistega, ki ga uporablja domnevni kršitelj, bi to za podjetje najprej pomenilo stroške za postopek zaradi kršitve, nato pa najbrž še za vzporeden postopek za razveljavljanje patenta v Parizu, poleg tega pa obstaja še možnost, da se bo domnevni kršitelj skliceval na pravico do predhodne uporabe. Kot naslednjo kritiko je zaslediti kritiko na račun izključne pristojnosti Enotnega sodišča za patente za reševanje sporov iz Evropskega patenta z enotnim učinkom (kar ni sporno), ki bi poleg tega pridobilo še izključno pristojnost za reševanje sporov iz klasičnih evropskih patentov v šopku, za reševanje katerih imajo trenutno pristojnost nacionalna sodišča držav članic Evropske unije. Nenazadnje se pojavlja še opozorilo, da bo kar naenkrat v državah članicah Evropske unije veljalo izjemno veliko število patentov, kar bo pomenilo izredno hitro in številčno veliko spremembo tega področja.

Navkljub zgoraj navedenim kritikam in potencialnim izzivom, s katerimi se mora soočiti Evropski patent z enotnim učinkom preden bo lahko v popolnosti opravljal svojo pomembno funkcijo zagotavljanja enotne pravne zaščite inovatorjev v celotni Evropski uniji, pa sta že zaradi prizadevanj vseh držav članic Evropske unije, ki se sicer v določenih značilnostih instrumenta in pristojnostih pri njegovem delovanju sicer ne strinjajo in morda skušajo nekatere izmed njih celo nekoliko izsiliti in strateško pridobiti še kakšno dodatno pristojnost, močno začrtana smer in cilj, ki ga želijo doseči države članice Evropske unije – to je zagotoviti enoten instrument, ki bo ustrezno ščitil inovatorje in zagotavljal spodbudno okolje za ustvarjalnost in inovativnost ter tako spodbujal podjetništvo in vodil v uspešno mednarodno konkurenčnost celotnega evropskega prostora. V doseganju tega cilja pa bodo države članice Evropske unije zagotovo ustrezno delovale v smeri, da bi odpravile ali vsaj močno omilile negativne učinke, ki naj bi jih prinašal novi instrument.

Glede na to, da naj bi uvedba Evropskega patenta z enotnim učinkom pomenila manj zapleten in cenejši način za pridobitev patenta, pa to še ne pomeni, da bo imel samo pozitivne učinke. Zato bodo morale države članice Evropske unije sproti ugotavljati, kaj v sistemu ne deluje pravilno, ga prilagajati in morda celo delno spremeniti (kar bo zahtevalo veliko boljšo odzivnost in sodelovanje kot dosedanja prizadevanja za poenotenje patentnega varstva v Evropski uniji), predvsem pa bo potrebno paziti na vpliv interesnih skupin, ki z uvedbo sistema Evropskega patenta z enotnim učinkom izgubljajo svoje pristojnosti, trg in prihodke, da ne bi zaradi lastnih interesov škodile učinkoviti patentni zaščiti na celotnem območju Evropske unije. Jolly (2012, str. 13) je zapisal besede Hansa

Hutterja, da je novi sistem Evropskega patenta z enotnim učinkom sicer upanje za mnoge, a tudi strah za nekatere (angl. *hope for many, fear for few*), zato je utemeljena razprava za ustrezno ureditev in nadzor delovanja tega patenta še kako na mestu.

LITERATURA IN VIRI

1. Belec, K. (2015). *Evropski patent z enotnim učinkom: problematika jezikovne ureditve in sodnega varstva* (diplomsko delo). Maribor : Pravna fakulteta.
2. Cooter, R., & Ulen, T. (2016). *Law and Economics* (6th ed.). Berkeley: University of California.
3. Danguy, J., & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2011). Cost-Benefit Analysis of the Community Patent. *Journal of Benefit-Cost Analysis*, 2(2), 1-43.
4. Davis, J. (2001). *Intellectual Property Law*. London: Butterworths.
5. De Carvalho, N.P. (2002). *The TRIPS Regime of Patent Rights*. Haag: Kluwer Law International.
6. de Rassenfosse, G., & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2009) A policy insight into the R&D-patent relationship. *Research Policy*, 38(5), 779-792.
7. Duffield, G., & Suthersanen, U. (2008). *Global Intellectual Property Law*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
8. Evropski patentni urad (2016, 5. maj). Decision of the Select Committee of the Administrative Council of 15 December 2015 adopting the Rules relating to Fees for Unitary Patent Protection. *Official Journal May 2016*. München: Evropski patentni urad, 2016.
9. Frank, S.J. (2006). *Intellectual Property for Managers and Investors: A Guide to Evaluating, Protecting and Exploiting IP*. Cambridge: Cambridge University Press.
10. Griffith, R., Redding, S., & Van Reenen, J. (2004) Mapping the Two Faces of R&D: Productivity Growth in a Panel of OECD Industries. *The Review of Economics and Statistics*, 86(4), 883-895.
11. Howkins, J. (2007). Creativity, innovation and intellectual property: a new approach for the 21st century. V C. Waelde & H. MacQueen (ur.), *Intellectual Property: The Many Faces of the Public Domain* (str. 118-126). Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
12. Jolly, A. (2012). *The Handbook of European Intellectual Property Management : developing, managing and protecting your company's intellectual property*. London: Kogan Page Limited.
13. Kaplow, L., & Shavel, S. (2002). *Handbook of Public Economics*. Amsterdam: Elsevier Science B.V.
14. Komisija Evropskih skupnosti (2007, 3. april). *Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu*. Bruselj: Komisija Evropskih skupnosti, 2007.
15. Komisija Evropskih skupnosti (2011, 13. april). Proposal for a Regulation of the *European Parliament and the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection*. Bruselj: Komisija Evropskih skupnosti, 2011.
16. Komisija Evropskih skupnosti (2015, 30. september). Italy joins the Unitary Patent. *European Commission – Daily News*. Bruselj: Komisija Evropskih skupnosti, 2015.

17. *Konvencija o ustanovitvi Svetovne organizacije za intelektualno lastnino z dne 14. julij 1967*. Najdeno 23. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.wipo.int/treaties/en/convention/>
18. Kotnik, P., & Kovač, M. (2012). An Exchange of Information under Slovenian Competition Law Enforcement. V A. Gerbrandy & W. Berends (ur.), *Removing Obstacles: A Mutual Learning Experience Towards Good Practices in Competition Law Enforcement* (str. 63-82). Haag: Eleven International Publishing.
19. Kovač, M., Spruk, R., & Vandenberghe, A. (2016, 20. maj). Celovita analiza učinkov uvedbe evropskega patenta z enotnim učinkom na slovensko gospodarstvo. Najdeno 1. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-uradu/novice/novice-repozitorij/clanki/informacija-o-konferenci-evropski-patent-z-enotnim-ucinkom-priloznost-ali-izziv/>
20. Landes, W.M., & Posner, R.A. (2003). *The Economic Structure of Intellectual Property Law*. London: Belknap Press.
21. Lerner, J. (1995). Patenting in the Shadow of Competitors. *Journal of Law and Economics*, 38(10), 463-495.
22. Likar, B. (2006). Odločitev za inovativnost je v rokah vodstva. *IRT3000*, 1 (2), 54-56.
23. Likar, B., & Kopač, J. (2007). Dejavniki vpliva na inovativnost, raziskovanje in razvoj ter tehnologijo v strojni industriji. *IRT3000*, 2(9), str. 32-33.
24. Mežnar, D. (2006). *Podjetniško pravo : Pravna ureditev organiziranja in opravljanja podjetništva*. Kranj: Založba Moderna organizacija.
25. Nicholas, T. (2011). What drives innovation?. *Antitrust Law Journal*, 77(3), 787-809.
26. Patentni urad Združenih držav Amerike (2016, 1. julij). Patent Application Filing Fees. Najdeno 30. julija 2016 na spletnem naslovu <https://www.uspto.gov/learning-and-resources/fees-and-payment/uspto-fee-schedule>
27. Posner, R.A. (2002). The law & economics of intellectual property. *Daedalus*, 131(2), 5-12.
28. Posner, R.A. (2005). Intellectual Property: The Law and Economics Approach. *Journal of Economic Perspectives*, 19(2), 57-73.
29. Pretnar, B. (1994). *Predpisi in sporazumi o industrijski lastnini v Sloveniji*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za varstvo industrijske lastnine.
30. Pretnar, B. (2002). *Intelektualna lastnina v sodobni konkurenci in poslovanju : Pravne osnove, ekonomska analiza in podjetniški cilji*. Ljubljana: GV Založba.
31. Pretnar, B. (2015, 5. januar). Neprijetna dejstva o enotnem patentu EU. *Delo*. Najdeno 26. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/mnenja/gostujoce-pero/neprijetna-dejstva-o-enotnem-patentu-eu.html>
32. Prime, T. (2000). *European Intellectual Property Law*. Hants: Dartmouth Publishing Company Limited.
33. Puharič, K. (2003). *Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1-UPB1) s komentarjem, izvedbeni predpisi, mednarodnimi konvencijami ter pogodbami in sporazumi*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.

34. Ristin, G. (2015). Center za mediacijo in arbitražo: Izzivi za Slovenijo. Najdeno 3. avgusta 2016 na spletnem naslovu http://www.uil-sipo.si/fileadmin/upload_folder/novice_dogodki/EPOseminarUP_2016/4_CAM.pdf
35. Straathof, B., & van Veldhuizen, S. (2010, 9. december). Another reason for the EU patent: Declining validation rates. *VOX CEPR's Policy Portal*. Najdeno 30. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://voxeu.org/article/another-reason-eu-patent-declining-validation-rates>
36. Strel, B. (2007). *Kako zaščititi izum : kdaj izum izpolnjuje pogoje patentne zaščite, kaj je patent in predpisi, ki urejajo postopek pridobitve patentnega varstva v Sloveniji*. Ljubljana: Planet GV.
37. Takeyama, L.N., Gordon, W.J., & Towse, R. (2005). *Developments in the Economics of Copyright*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
38. Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino (2007). *Konvencija o podeljevanju evropskih patentov : Evropska patentna konvencija*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino, 2007.
39. Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino. (2012, 4. oktober). *Enotni evropski patent in enotno evropsko patentno sodišče*. Najdeno 2. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-uradu/novice/elektronske-novice/clanki/enotni-evropski-patent-in-enotno-evropsko-patentno-sodisce/>
40. Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino. (2014, 20. maj). *Seminar o unitarnem patentu*. Najdeno 10. septembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-uradu/novice/elektronske-novice/clanki/seminar-o-unitarnem-patentu/>
41. Uredba Sveta EU št. 1260/2012 z dne 17. december 2012 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva v zvezi z veljavno ureditvijo prevajanja. *Uradni list EU* L361/89.
42. Van Caenegem, W. (2007). *Intellectual Property Law and Innovation*. New York: Cambridge University Press.
43. van Pottelsberghe de la Potterie, B., & Mejer, M. (2009). The London Agreement and the cost of patenting in Europe. *European Journal of Law and Economics*, 29(2), 211-237.
44. Vlada Republike Slovenije (2016, 2. junij). *Sporočilo za javnost 90. redne seje Vlade RS*. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije, 2016.
45. Wallace, H., & Mayer, S. (2007). Scientific research agendas: controlled and shaped by the scope of patentability. V C. Waelde & H. MacQueen (ur.), *Intellectual Property : The Many Faces of the Public Domain* (str. 189-199). Cheltenham: Edward Elgar.
46. Zakon o industrijski lastnini. *Uradni list RS* št. 51/2006-UPB3, 100/2013.
47. Zirnstein, E. (2007). *Patentno varstvo v Evropi: razvoj in perspektive*. Koper: Fakulteta za management.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Seznam kratic	1
--------------------------------	---

PRILOGA 1: Seznam kratic

CAM	Center za arbitražo in mediacijo
EPC	Evropska patentna konvencija (angl. <i>The European Patent Convention</i>)
EPLA	Predlog sporazuma o ustanovitvi sodnega sistema (angl. <i>European Patent Litigation Agreement</i>)
EPO	Evropski patentni urad (angl. <i>European Patent Office</i>)
EPS	Evropsko sodišče za patente (angl. <i>European Patent Court</i>)
IPC	Mednarodna patentna klasifikacija (angl. <i>International Patent Classification</i>)
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. <i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
PCT	Pogodba o sodelovanju na področju patentov (angl. <i>Patent Cooperation Treaty</i>)
USPTO	Patentni urad Združenih držav Amerike (angl. <i>United States Patent and Trademark Office</i>)
WIPO	Svetovna organizacija za intelektualno lastnino (angl. <i>World Intellectual Property Organization</i>)
ZIL-1	Zakon o industrijski lastnini